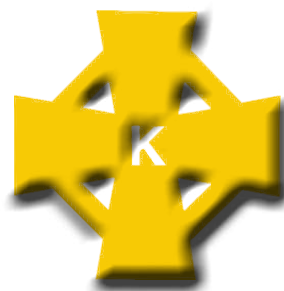

LEKMAN i KYRKAN

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund

4
2017

Gustave Doré

Epifania

Guds härlighet i Kristus
(Matt 2:1-12)

Ansvarig utgivare

Anders Nordberg
Nygårdsvägen 32
554 74 Jönköping
cagnordberg@hotmail.com

Redaktionskommitté

Beryll Grandell
Karlafeldtsgratan 8
632 27 Eskilstuna
016-51 60 73
beryll@telia.com

Medlemskap

Juhani Ahonen
Rådhusgatan 81
831 45 Östersund
063-12 30 30
070-557 82 41
juhani.ahonen@gmail.com

Förbundsbutik

Gert Råvik, Planteringsvägen 102c,
252 31 Helsingborg.
0730-355689
gertravik2@gmail.com

Berit Olsson, Rausvägen 57,
255 92 Helsingborg
042-293933

Förbundets plusgiro

Medlemsavgifter o gåvor
Pg 50 27 87 - 5

**Medlems- och lokalavdelnings-
registrering – Prenumeration**

Allan Forsberg
Kimröksgatan 5
296 35 Åhus
044-240527
lekmanna@hotmail.com

Tryck: LH Tryck, Box 224,
523 25 Ulricehamn

Hemsidan

www.lekmanikyrkan.se

Presstopp

Nr 1-18 senast den 5 mars 2018

UPPHOVSRÄTTSSKYDD

Allt material, texter och bilder, som publiceras i "Lekman i Kyrkan" och på hemsidan www.lekmanikyrkan.se är upphovsrättsskyddat.

Användning får ske endast med Svenska Kyrkans Lekmannaförbunds tillåtelse.

Redaktionen

Julens stora glädje

Vid den tiden utfärdade kejsar Augustus en förordning om att hela världen skulle skattskrivas. Det var den första skattskrivningen och den hölls när Quirinius var ståthållare i Syrien.

Alla gick då för att skattskriva sig, var och en till sin stad. Och Josef som genom sin härkomst hörde till Davids hus, begav sig från Nasaret i Galileen upp till Judeen, till Davids stad Betlehem, för att skattskriva sig tillsammans med Maria, sin trolovade, som väntade sitt barn.

Medan de befann sig där var tiden inne för henne att föda, och hon födde sin son den förstfödde. Hon lindade honom och lade honom i en krubba, eftersom det inte fanns plats för dem inne i härbärgen.

I samma trakt låg några herdar ute och vaktade sin hjord om natten. Då stod Herrens ängel framför dem och Herrens härlighet lyste omkring dem, och de greps av stor förfäran.

Men ängeln sade till dem: "Var inte rädda. Jag bär bud till er om en stor glädje, en glädje för hela folket. I dag har en frälsare fötts åt er i Davids stad, han är Messias, Herren. Och detta är tecknet för er: ni skall finna ett nyfött barn som är lindat och ligger i en krubba.

Och plötsligt var där tillsammans med ängeln en stor himmelsk här som prisade Gud: "Ära i höjden åt Gud och på jorden fred åt dem han har utvalt."

Luk. 2:1-20

Att bry sig – också om det kostar

Vi står mitt emellan två jubileer. Under 2017, det år som just nu går ut, har vi i vår kyrka firat 500-årsjubileet av Luthers reformation, något stort, världsomspännande och betydelsefullt. Under 2018, det år som vi står redo att gå in i, firar vi Svenska kyrkans lekmannaförbunds 100 årsjubileum, förvisso inte världsomspännande men för Lekmannaförbundet och för vår kyrka faktiskt något betydelsefullt.

En viktig tanke förenar Luthers reformation och lekmannarörelsen i vår kyrka, DET ALLMÄNNA PRÄSTADÖMET. Låt oss stanna upp inför den tanken just på gränsen mellan de två jubileerna. Den rör ju oss och vår uppgift i Kyrkan.

Luther sammanfattar det praktiska förverkligandet av det allmänna prästadömet i tre punkter: 1) lekmannens kallelse till *att offra*, 2) lekmannens kallelse till *förbön*, 3) lekmannens kallelse till att söka *förstå* och *tillämpa Kyrkans lära*.

Främst sätter således Luther *offret*. Det kan förefalla svårt att begripa. Men det är just ditt och mitt *offrande* jag vill stanna upp inför. Hur tänkte Luther, och hur kan vi tänka?

Luther tog som en utgångspunkt Första Petrusbrevet, kapitel 2. Där läser vi: *"När ni kommer till honom, den levande stenen, ratad av människor men utvald av Gud och ärad av honom, då blir också ni till levande stenar i ett andligt husbygge. Ni blir ett heligt prästerskap och kan frambära levande offer som Gud vill ta emot tack vare Jesus Kristus."*

Ordet präst med den innebörd som det vanligen har i vår kyrka motsvaras i Nya testamentets grekiska grundtext av ordet *presbyteros* med innebörden 'äldste' eller 'församlingsföreståndare'. Men i den text som jag just citerat ur Första Petrusbrevet används ett annat ord som har betydelsen offerpräst. När Nya testamentet talar om tempelpräster i Jerusalem används det ordet. Deras viktigaste uppgift var att förrätta offer. Alltså: Första Petrusbrevet säger att vi alla är präster med uppgift att frambära offer. Vadå för offer? Den frågan leder oss till Romarbrevets tolfte kapitel, vers ett, där Paulus skriver: *"Därför ber jag er, bröder, vid Guds barmhärtighet, att frambära er själva som ett levande och heligt offer som behagar Gud. Det skall vara er andliga tempeltjänst."* Därefter följer en katalog på gåvor som Gud utrustat oss med och som vi kan ge tillbaka som offergåvor till hans kyrka, till människor vi möter. Det är inga konstigheter. Det är praktiska vardagshandlingar. Men allt handlar om att vi skall vara till för varandra. Det handlar om den inbördes kärleken. Jag föreslår att du tar fram din Bibel och läser hela kapitel tolv i Romarbrevet.

Alltså: Som en levande del av Kyrkan ska jag ställa mig själv i kärlekens tjänst, som ju är Kristi Kyrkas grundkaraktär, och i den tjänsten vara beredd till uppoffringar.

Jag har sen min ungdom brottats med Jesu uppmaning till lärjungarna: *"Ni skall älska varandra"* och hans prioritering av budet *"Älska din nästa"*. Jag har frågat mig själv: Kan jag rimligtvis älska alla människor som kommer i min väg? Kan jag känna kärlek till alla?

Brottningskampen har lett mig fram till att jag tror mig förstå – eller åtminstone ana – vad det är som kan göra att Jesu uppmaningar verkar orimliga. Problemet är – tror jag – att man inte rätt förestår innebörden i ordet *älska*.

Jesus menar inte att jag skall känna sympati eller någon annan sorts affektion för alla människor. När han uppmanar mig att älska min nästa som mig själv menar han att **jag ska bry mig om min nästa lika mycket som jag bryr mig om mig själv** – och det är inte lite det. Han använder liknelsen om den barmhärtige samariern för att förklara nästabegreppet. Och när han slutat liknelsen frågar han: "Vem var den mannens nästa som fallit i rövarhänder?" Svaret blir: *"Den som visade honom barmhärtighet."* Och Jesus säger: *"Gå du och gör som han."*

Vad samariern kände för den slagne mannen vet jag inte. Men jag vet vad han **gjorde**. Det handlade inte om ord. Det handlade om att **visa kärleken i handlande – och faktiskt i handlande som kostade på, som innebar uppoffring**.

Samariern klev av sin åsna, la sin ner på knä (får man förmoda), tvättade och förband provisoriskt den slagnes sår – ett ganska riskfyllt beteende i en trakt där rövare härjade. Han avstod sin plats på åsnans rygg åt den slagne, förde honom till ett värdshus och gav honom mer vård. Det här innebar att han nedprioriterade det mål han hade med sin resa. Han gav av sin tid. När han morgonen därpå var tvungen att återuppta sin försenade resa gav han pengar till värdshusvärdens för att denne skulle fortsätta värdnaden. Och han lovade att om det skulle visa sig att

det behövdes mer pengar skulle han på sin återresa ge värdshusvärden vad som fattades.

Samariern visade sin kärlek på ett konkret sätt. När Jesus ger sina lärjungar budet: "Älska varandra!", fortsätter han så här: *Alla skall förstå att ni är mina lärjungar om ni visar varandra kärlek.* Han säger inte "om ni känner kärlek till varandra" eller om ni ofta säger "kära vän!" eller "Jag älskar dig".

I Första Johannesbrevet läser vi: "Så uppenbarades Guds kärlek hos oss: Han sände sin ende son till världen för att vi skulle få liv genom honom. Detta är kärleken, inte att vi har älskat Gud utan att han har älskat oss och sändt sin son som försoningsoffer för våra synder." Vår kärlek skall vara en reflexion av Guds kärlek till oss, och Gud **visade** sin kärlek i det dyrbaraste offer man kan tänka sig. Han offrade sin sons liv. Offer kostar.

Änglavakt

kvällspsalm

- så mycket att tacka för -
- vilja vara i Guds vilja -
- famnas av hans nåd -

Af - ton - ens röd - a sky - ar mål - ar väst - er - him - len än en gång.
Tack, Gud, för dag - en som nu skym - mer, dyr - bar gäv - a skänkt av dig.
Blev då min dag som du, Gud, tänkt - e i din vis - hets hög - a råd?
Dag - ens och natt - ens tim - mar vil - ar i din hand som har all makt.

Vind - en i träd - ens kron - or sjung - er vil - ans sång.
Ar - bet - e, vil - a, lek och all - var gav - du mig.
Tack att den fråg - ans svar får famn - as av din nåd.
Fad - er, om - kring ditt barn du ställ - er äng - la - vakt.

1. Aftonens röda skyar målar
västerhimlen än en gång.
Vinden i trädens kronor sjunger
vilans sång.

2. Tack, Gud, för dagen som nu skymmer,
dyrbar gåva skänkt av dig.
Arbete, vila, lek och allvar
gav du mig.

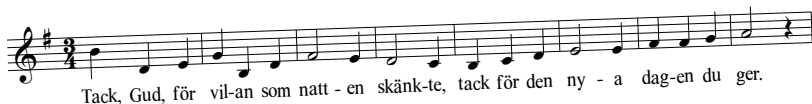
3. Blev då min dag som du, Gud, tänkte
i din vishets höga råd?
Tack att den frågans svar får famnas
av din nåd.

4. Dagens och nattens timmar vilar i
din hand som har all makt.
Fader, omkring ditt barn du ställer
änglavakt.

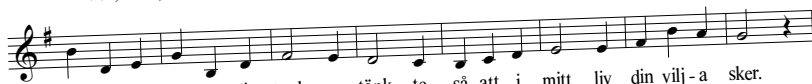
Nåd utan gräns

morgonpsalm

- så mycket att tacka för -
- vilja vara i Guds vilja -
- famnas av hans nåd -

Tack, Gud, för vil-an som natt - en skänk-te, tack för den ny - a dag-en du ger.

Låt den få bli som din tank - e tänk - te, så att i mitt liv din vilj - a sker.

Solljus-et flöd-ar på him - mel blå. Skym det av sky-ar, det finns där än - då.

Gud, låt den tank-en mitt hjärt - a lär - a att varj-e stund, hur stund-en än känns,

finns du hos mig, är din kär - lek när - a, flöd-ar om - kring mig nåd ut - an gräns.

Tack, Gud, för vilan som natten skänkte,
tack för den nya dagen du ger.
Låt den få bli som din tanke tänkte,
så att i mitt liv din vilja sker.

Solljuset flödar poå himmel blå.
'Skym det av skyar, det finns där ändå.

Gud, låt den tanken mitt hjärta lära
att varje stund, hur stunden än känns,
finns du hos mig, är din kärlek nära,
flödar omkring mig nåd utan gräns.

Du och jag får vara lemmar i Kristi Kyrka. Vi får utgöra dess allmänna prästadöme. Gud vill att vi skall söka honom, se och ta emot hans stora offergåva till oss och att vi skall låta hans kärlek till oss reflekteras i att vi bryr oss om varandra så, att vi faktiskt också är beredda att offra av oss själva, av vår eget intresse och vår egen bekvämlighet – för varandra.

Carl-Axel Axelsson
Hedersordförande

Människan är skapad till gemenskap och kommunikation

När man öppnar en Bibel och börjar läsa från början kommer man direkt in i Skapelseberättelsen, eller Den första skapelseberättelsen.

Vi möter en Gud som resonerar och pratar. Jorden var öde och tom enligt den andra meningen i Bibeln, och Gud säger något. Vem Gud kommunicerar med i en tom värld är lite oklart. Vem det än är som är målet för kommunikationen får orden effekt. Det blir ljus, och liv i olika former. Det tycks som om orden har en effekt i sig, kanske för att det är Gud som uttalar dessa ord. Johannesevangeliet börjar med att konstatera: ”I begynnelsen var Ordet, och Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud.”

När Gud i 1 Mos 1:26 säger: ”Låt oss göra människor till vår avbild, till att bli oss lika...” har pluralformen diskuterats i olika sammanhang. Den Gud som är den Ende refererar till sig själv som en gemenskap. Gud i sin singularitet kan alltså vara en gemenskap, och därmed grunden för all kärlek. Gud kan helt enkelt älska sig själv på ett sätt som inte utesluter gemenskap. Den kristna kyrkans bekännelse till den treenige Guden harmonierar med denna urtext. Till en likhet med denna gemenskap skapas människan. Människans grundidé är alltså gudomlig gemenskap, kärlek och kommunikation. Det är därför vi finns.

Går vi vidare i berättelsen om vårt ursprung kommer vi så småningom till kapitel 2 vers 18. Här konstaterar Gud att det inte är gott att människan är ensam. Det är enda gången det konstateras att något i skapelsen inte är gott. I kapitel 1 konstateras upprepat att Gud ser på det som skapas och ser att det är gott. Ensamheten står därmed ut i den text vi har.

Ensamheten är i sig inte något gott, och Gud ingriper med sin skapande kraft så att människan i Guds likhet blir en gemenskap. Här kan finnas anledning att fundera över olika sorters ensamhet. Det är viktigt att emellanåt få vara själv. Den positiva ensamheten är något annat. Det är helt enkelt en ensamhet som förutsätter en gemenskap. Gemenskap å sin sida innebär inte att man aldrig får vara ifred. Ytterst upptäcker den vane bedjaren att i ensamheten kan Gud göra sin närvaro högst påtaglig och därmed blir den gudomliga gemenskapen som tydligast då. Gud är gemenskap och människan är skapad till gemenskap. En gemenskap hålls levande genom kommunikation. Kommunikationen kan ske med ord, eller vara ordlös. Ord som kommuniceras kan leda till handling. Guds ord leder till handling i sin egen kraft. Människors ord till Gud, bön, kan öppna för den möjlighet som inte är möjlig att förklara, den möjlighet som skapar nya förutsättningar.

Dessa ord är ett utdrag ur En Levande Relation – bibeltankar om bön, en liten bok utgiven på Arcus förlag nu i höst. Bönen har alltid varit central för mig. Jag tror att vi i bönen kan hämta kraft till livet i och med Gud. Bön är därför något vi ständigt behöver påminnas om, och utmanas till. Låt ditt böneliv stimulera dig till spännande upptäckter om verkligheten.

*Johan Tyrberg
Biskop i Lunds stift*

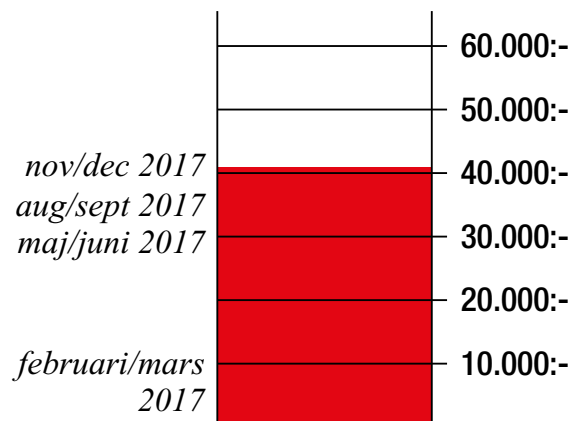
JUBILEUM

100 år

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund
fyller 100 år måndagen den 22 oktober 2018

För att finansiera Lekmannaförbundets 100-årsjubileum under sommaren 2018 med kostnader för lokaler, föredragshållare, övriga medverkande, transporter mm behöver förbundet omgående ekonomiskt stöd / ekonomisk hjälp. Lekmannaförbundet vädjar om en penninggåva oaktat gåvans storlek - liten eller stor - till stor glädje för förbundets 100-års jubileum vilken i tacksamhet tas emot på Lekmannaförbundets plusgiro **502787-5**.

Anteckna **"jubileumsfond"** vid sidan om avsändare eller i det utrymme som finns för meddelande till mottagaren. Penninggåvor har hitintills lämnats av några stiftsförbund och lokalavdelningar men också av enskilda medlemmar. Under sommarmånaderna har inflödet inte varit lika stort som under vintern och våren 2017 men likväl ett inflöde som resulterat i en total behållning vid månadsskiftet augusti/september om ca 34 000 kr. Härfter har inflödet åter ökat behållningen i jubileumsfonden som vid månadsskiftet november/december 2017 var ca 41 000 kr. Planeringsmöte har hållits den 16 oktober i Uppsala och ett ramprogram för Rikskonvent 2018 finns redovisat i Lekmannaförbundets förbundsrådsprotokoll (FR 2/17) från den 10 november 2017. Såväl protokoll från Lekmannaförbundets planeringsmöte AU 2/17 från den 16 oktober som protokoll från Lekmannaförbundets FR-möte, FR 2/17, från den 10 november finns publicerade på Lekmannaförbundets hemsida. Upplysning om inkomster och utgifter knutna till jubileet har hitintills varit små och inskränkt sig till ledamöters kostnader för resor till och från Uppsala med tillägg för kostnader för någon lunch. Upplysning om kostnader och inkomster knutna till jubileet kommer att lämnas löpande framöver. Svenska Kyr-

kans Lekmannaförbund gläds åt och uppmuntrar alla till engagemang och ansvarstagande för att på frivillig och ideell grund tjäna vår Svenska kyrka och därmed Kristus inom alla kyrkans fyra huvudområden: gudstjänstliv, diakoni, undervisning och mission. Härutöver vill Svenska Kyrkans Lekmannaförbund främja kristen gemenskap och fördjupning av kunskapen om kristen tro och kyrkans liv (tradition) samt uppmuntra till och de facto skapa opinion för kristna värderingar i samhället. Herre, låt förbundets 100-årsjubileum genom dessa gåvor bli till välsignelse och glädje för Ditt rike!

I glädje!

Anders Nordberg

GUDS HÄRLIGHET I KRISTUS

TRETTONDE DAG JUL

När Jesus hade fötts i Betlehem i Judéen på kung Herodes tid kom några Österländska stjärntydare till Jerusalem och frågade: 'Var finns judarnas nyfödde konung?'

Vi har sett hans stjärna gå upp och kommer för att hylla honom. 'När kung Herodes hörde detta blev han oroad, och hela Jerusalem med honom. Han samlade alla folkets överste präster och skriftlärde och frågade dem var Messias skulle födas. De svarade: 'I Betlehem i Judéen, ty det står skrivet hos profeten: Du Betlehem i Juda land är ingalunda ringast bland hövdingar i Juda, ty från dig skall det komma en hövding, en herde för mitt folk Israel.' Då kallade Herodes i hemlighet till sig stjärntydarna och förhörde sig noga om hur länge stjärnan hade varit synlig. Sedan skickade han dem till Betlehem.

'Bege er dit och tag noga reda på allt om barnet', sade han, 'och underrätta mig när ni har hittat honom, så att också jag kan komma dit och hylla honom.' Efter att ha lyssnat till kungen gav de sig i väg, och stjärnan som de hade sett gå upp gick före dem tills den slutligen stannade över den plats där barnet var. När de såg stjärnan fylldes de av stor glädje. De gick in i huset, och där fann de barnet och Maria, hans mor, och föll ner och hyllade honom. De öppnade sina kistor och räckte fram gåvor: guld, rökelse och myrra. I en dröm blev de sedan tillsagda att inte återvända till Herodes, och de tog en annan väg hem till sitt land. (Matt 2:1-12)

Guds härlighets kraft skall på allt sätt ge er styrka att alltid och med glädje vara uthålliga och tålmodiga, och ni skall tacka Fadern, som har gjort er värdiga att få del av det arv som väntar de heliga

i ljuset. Han har räddat oss ur mörkrets välde och fört oss in i sin älskade sons rike, och genom Sonen har vi friköpts och får förlåtelse för våra synder. (Kollosserbrevet 1:11-14)

Det är ett faktum att ett sällsynt möte mellan planeterna Saturnus och Jupiter förekom i fiskarnas stjärnbild ca år 7 f Kr. Vår egen tideräkning som kom till på 500-talet har sin grund i en oriktig uträkning av Kristi födelseår. Kristus föddes omkring år 7 'före Kristus'. Enligt upplysningar på en kilskrifttavla funnen vid utgrävningar i staden Sippar vid floden Eufrat med en kalender för år 7 f Kr förutsades just denna ovanliga händelse. Staden Sippar var vid denna tid centrum för stjärntydning. Planeten Jupiter stod för och ansågs liktydig med världshärs-kare, Saturnus liktydig med Palestina

och fiskarnas stjärnbild liktydig med världens yttersta tid. I olika bibelöversättningar har magiker blivit vise män och är nu kallade stjärntydare. Gåvornas antal har gjort att man talar om tre stjärntydare och traditionen har till och med gett dem namn; *Kaspar, Melkior och Baltasar*.

Stjärntydarna kom från den inre delen av den stora asiatiska kontinenten och sökte sig först till maktens huvudcentrum, till Jerusalem. Här kunde de med förtröstan fråga efter den nyfödde, väntade och gudomlige kungasonen. Makten tålde inte att bli ifrågasatt men ville då som nu alltid framställa sig själv som om den vill allas bästa. Herodes var fylld av rädsla för att tappa makten. Han var beredd till vad som helst, ja till och med beredd att gå över lik, över barnlik för att behålla sin makt. När stjärntydarna kom fram

till sitt mål, Betlehem, såg de Herrens härlighet. De såg sannolikt något mycket enkelt men samtidigt något som gav dem allra störst och djupast beröring, Guds egen närvaro intill Maria och hennes trolovade Josef. Stjärntydarna fylldes till bredden av vördnad och öppnade sannolikt sina ränslor (kistor) och tog fram sina presenter, gåvor med särskild innebörd, *guld* därför att det barn som de hade kommit för att hylla var en gudomlig kungason, *rökelse* för att barnet var den verkliga och ende prästen som skulle leda den himmelska gudstjänsten och *myrra* för att barnet var den störste profeten, sanningssägaren och vägledaren smörjd med Andens olja. Barnet var och är vägen, sanningen och livet. Hos barnet handlade det om att det ägde allt ljus och att allt ljus kom och kommer från detta barn till oss alla – från barnet till oss. Barnet var och är det eviga ljuset som aldrig släcks eller mattas.

Eftersom ordet ”hylla” betyder att böja knä och falla ned för en härskare och på detta sätt erkänna hans makt eller/och betyder ”tillbedja Gud” vill Matteus uppenbarligen säga att stjärntydarna i själva verket tillbad världens Frälsare. Medan judarna var blinda och förstockade, trots att de hade kunskap i Skriften och genast kunde säga var Messias skulle födas, så hade hedningarna, stjärntydarna, som bara hade sett en glimt av Guds ljus, sannolikt insikt om att de hade kommit till Kristus.

I alla tider har det funnits människor som med stort allvar har sökt Gud och frågat sig hur man kan komma i ett rätt förhållande till honom. Det är inte bara vi människor som söker Gud. Stjärntydarna förkroppsligar inte bara människors längtan efter Gud. De fick se ett tecken på himlen och de följde det. Gud ledde dem rätt. Han förde dem till Betlehem där de fick möta den Gud som stigit ned på jorden och blivit människa för att göra sig känd för oss. Matteus berättelse om Jesu födelse och om stjärntydarna upp-lyser oss om att den Gud som har skapat alla folk och väckt deras längtan efter honom, också har gripit in i denna värld med en frälsning om gäller alla folk, som besvarar alla frågor och leder all längtan till målet. Matteus upp-lyser oss som kristna på annat håll i sitt evangelium om vad Jesus vill att vi ska göra – *Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar; döpa dem i Faderns och Sonens och i den helige Andes namn och lär dem att hålla*

alla de bud jag har gett er, och jag är med er alla dagar till tidens slut. (Matteus 28:19-20).

Att vara kristen betyder att vara en Guds tjänare och medarbetare när det gäller att föra budet från Gud ut till alla folk. Stjärntydarna gick en lång väg och skydde inga mödor för att komma fram till Jesus. Det är vår sak, den kristna kyrkans sak, att inte sky några mödor för att nå ut till alla folk med budskapet om det som hände i Betlehem. Evangeliet är ett evangelium för hela världen. Vi ska sätta ljuset från Betlehem på ljusstaken och inte under skäppan.

I trettondedagens episteltext finns några viktiga ord: ”Guds härlighets kraft skall på allt sätt ge er styrka att alltid med glädje vara uthålliga och tålmodiga.”

Uthållighet lönar sig. Det var ju genom uthållighet stjärntydarna kom hela vägen fram till Jesus, trots att de både hade lång väg och gick fel. De gav inte upp. Låt också oss vara uthålliga att alltid följa honom, att komma hela vägen fram. Även *tålmodigheten* har sin grund i stjärntydarnas och Guds eget förhållningssätt. Gud har ett nästan obegränsat tålamod med alla som letar efter det nyfödda gudabarnet. De som letar vet ofta inte riktigt vad de letar efter. Guds tålamod gjorde att stjärntydarna kom fram. Guds tålamod kan bli en del av våra liv. I Paulus brev till de kristna i Galatien (5:22) exemplifieras Andens frukter. Tålamod är en sådan frukt. Andens frukter är kärlek, glädje, frid, tålamod, vänlighet,

godhet, trofasthet, ödmjukhet och självbehärskning.

Så ska Guds härlighets kraft på allt sätt ge oss styrka att alltid med glädje vara uthålliga och tålmodiga!

’Gläns över sjö och strand, stjärna ur fjärran, du som i Österland tändes av Herran. Stjärnan från Betlehem leder ej bort men hem. Barnen och herdarna följa dig gärna, strålande stjärna, strålande stjärna.

Natt över Judaland, natt över Sion. Borta vid västerrand slocknar Orion. Herden som sover trött, barnet som slumrar sött, vakna vid underbar korus av röster skåda en härligt klar stjärna i öster.

Gånga från lamm och hem, sökande Eden. Stjärnan från Betlehem visar dem leden fram genom hindrande jordiska fångsel hän till det glindrande lustgårdens stängsel, hän till det glindrande lustgårdens stängsel.

Armar där sträckas dem, läppar där viska, viska och räckas dem, ljuva och friska: Stjärnan från Betlehem leder ej bort, men hem. Barnen och herdarna följa dig gärna, strålande stjärna, strålande stjärna’ Sv Ps 134

Text: V. Rydberg Musik: A. Tegnér

Anders Nordberg

Källor: Kyrka och Folk NR 50 – 53 2015
ETT ÅR MED JESUS 2010
Att tro på Kristus 2013

Riksmöte Mitt 2017

Lekmannaförbundet samlades till Riksmöte Mitt en helg i slutet av oktober vid vackra Vårdnäs stiftsgård strax söder om Linköping.

Efter ankomst på lördag morgon och det sedvanliga kaffet hälsade konventsordföranden i Linköpings stift, Jan Henriksson, alla välkomna till en helg med god gemenskap. Jan Henriksson tackade även stiftsstyrelsen i Linköpings stift som bidragit med 25 000 kronor till detta arrangemang. Först ut av talarna var Per Ingvarsson, som arbetar som församlingsherde i Boxholm men som har ett förflutet bland annat som kaplan på Vårdnäs stiftsgård, om kyrkvårdsämbetets utveckling och där man första gången kan läsa om detta uppdrag är år 400, ett uppdrag med 1600-åriga anor alltså. Innan lunchen intogs var det kort middagsbön i kapellet ledd av Britt Andersson, diakon i Vimmerby församling. Efter lunch höll Anders Boström ett föredrag om att verka som präst bland kommunister, gruvarbetare och samer. Många anekdoter om att verka i

väglöst land med oändliga avstånd blev det. Anders visade även bilder från sin tid uppe i norr men även bilder på den stadsomvandling som pågår i Kiruna på grund av – eller tack vare, hur man nu väljer att se på det hela – gruvnäringens expansion. Efter en tvårätters middag på kvällen blev det förflyttning till den stora salongen där det blev sång- och musikunderhållning av Södra Vi-kvartetten som består av Lennart & Åse Sjöstedt samt Jan och Eva Henriksson som alla på ena eller andra sättet har sin gärning i Södra Vi församling i form av musiker, körsångare, anställda och frivilligarbetare. Senare på kvällen bjöd stiftsgården på ostbricka och allt avslutades med en kvällsbön ledd av Britt Andersson.

Söndagen inleddes med morgonbön av förbundsordförande Anders Nordborg som även höll ett föredrag. Föredraget knöt an till Lekmannaförbundets stadgar med stadgarnas portalparagraf § 1 under rubriken "Förbundets ställning och uppgift". Här stadgas att Svenska Kyrkans Lekmannaförbund är en frivilligorgani-

Lekmannaförbundets flagga över Vårdnäs stiftsgård.

Välkomsthälsning i Kristus - Jan Henriksson med deltagare.

sation inom Svenska kyrkan. Förbundet arbetar i trohet mot Svenska kyrkans bekännelse på församlingsnivå, stiftsnivå och riksnivå. Vad innebär då begreppet Svenska kyrkans bekännelse?

Svenska kyrkans bekännelse har sin egen grund och sitt innehåll utformat under reformationstiden 1521-1593, måhända med kyrkans allra viktigaste och grundläggande beslut fattat vid Uppsala möte 1593. Efter Stockholms blodbad hösten 1520 initierat av Kristian II (tyrann) valdes 1521 Gustav Eriksson Vasa till riksföreståndare och den 6 juni 1523 vid en riksdag i Strängnäs till Sveriges konung.

Därmed påbörjades en lång period av förändringar såväl vad gäller kyrkans relation till påvekyrkan och påvens överhöghet som vad gäller kyrkoordning med ordningsfrågor för predikan och dess innehåll, sakramenten, äktenskap, begravning, kyrkans ämbeten o.s.v. Även om reformatoriska beslut och tankar med synliga förändringar i denna riktning genomfördes t.ex. ärkebiskopsvigning av Laurentius Petri, reformationsriksdag i Västerås 1544 med proklamation om att landet hade blivit evangeliskt samt energiskt arbete med att avskaffa de yttre attributen till den gamla tron, helgonbilder o.s.v. samt därtill ansträngningar genom undervisning och översättningar av kyrkliga böcker mm. så ledde detta inte till att reformationen fick tillräckligt genomslag. Laurentius Petris kyrkoordning från 1571 som en efterföljd av tyska förlagor fick varken Gustav Vasas eller Erik XIV:s stöd. Denna kyrkoordning i reformationens anda fick emellertid Johan III:s godkännande även om Johan inte var tillfreds med densamma. Johan dog 1592 och hans son, kung Sigismund av Polen, stod beredd att återinföra romersk-katolsk tro i Sverige med influen-

Kyrkvårdsämbetets historia och utveckling - församlingsherde Per Ingvarsson.

Förste vice förbundsordförande Anders Boströms kåseri - Att verka som präst bland kommunister, gruvarbetare och samer.

Vårdnäs stiftsgårds kapell.

Vårdnäs huvudbyggnader från ovan.

Lapporten.

Kiruna kyrka med dess klockstapel.

*Prins Eugen
har målat
altartavlan,
som förestäl-
ler ett stilise-
rat, solbelyst
landskap.*

Södra Vi-Kvartetten - Jan, Eva, Åse och Lennart bakom pianot.

*Gemenskap med sång- och musikunderhållning av Södra
- Vi kvartetten, ostbricka med dryck samt kvällsandakt.*

ser från Polen. Då sammankallade hertig Karl och ständerna (Rådet) ett möte i Uppsala 1593.

Här förkastades den av Johan III nya gudstjänstordningen, *Röda boken*, vilken ju redan tidigare var förbjuden i hertig Karls hertigdöme. Det viktigaste beslutet på Uppsala möte (kyrkomöte) 1593 var just knutet till Svenska kyrkans bekännelse, nämligen antagandet av:

- **De tre symbola (trosbekännelserna):**
 - apostoliska trosbekännelsen
 - nicenska trosbekännelsen
 - athanasianska trosbekännelsen
- **Den Augsburgska bekännelsen** (Confessio Augustana) av 1530
- **Kyrkoordningen** från 1571 (Laurentius Petri).

Det undertecknade beslutet från Uppsala kyrkomöte blev ett unikt hela folkets antagande av evangelisk luthersk tro. Efter svek av sitt löfte att bekräfta detta beslut avsattes Sigismund som konung i Sverige. Reformationen i Sverige ansågs bekännelsemässigt dokumenterad och förankrad hos och av hela folket. Processen hade tagit drygt 70 år (1520/1523-1593).

Den av kyrkomötet i Uppsala antagna evangeliska-lutherska läran, en tros-lära som var konkretiserad och bejakad genom mötesbeslut (Confessio Fidei) verifierades senare genom en år 1686 av Sveriges riksdag antagen förklaring till Augsburgska bekännelsen den s.k. **Konkordieboken**. Denna bok (förklaring) som innehåller förklaringar till de tre symbola och den Augsburgska trosbekännelsen innehåller också följande grundläggande dokument av betydelse för Svenska kyrkans bekännelse.

- Augsburgska bekännelsen apologi 1531
- Schmalkaldiska artiklarna 1537
- Traktaten om påvens makt och överhöghet 1537
- Martin Luthers stora katekes 1528
- Martin Luthers lilla katekes 1528
- Konkordieformeln 1579

Till svenska kyrkans bekännelseskriter kan också knytas ett antal lärodokument tillkomna under 1800- och 1900-tal. Läro- och andra bejakande dokument exemplifierades 1993 genom Centralstyrelsens kyrkliga skrivelse 1993:4 och var:

- 1878 års katekesutveckling
- Svenska kyrkans lära om kyrkan och

ämbetet 1909 (låg till grund för nattvardsgemenskapen med den Engelska kyrkan 1922)

- Kyrkornas Världsråds Konstitutioner § 1
- Lutherska Världsförbundets Konstitutioner § 1
- Svenska kyrkans officiella svar på Limadokumentet (Baptism - Eucharisti - Ministry) 1985
- Biskopsmötenas brev i viktiga teologiska frågor

Sedan 1993 finns två större bejakande dokument

- Överenskommelse om **kyrkogemenskap** mellan Svenska Kyrkan och Filipinska oberoende kyrkan 1995
- **Borgådeklarationen** 1996 (till grund för Borgågemenskapen)

Böcker som utgör gestaltning i gudstjänst och liv - Centralstyrelsens kyrkliga skrivelse 1993:4 är:

- Den svenska psalmboken
- Den svenska kyrkohandboken I-II
- Den svenska evangelieboken
- En liten bönbok

Högmässa i Vårdnäs kyrka söndag den 22 oktober 2017 med predikant och officiant, prästen i Vist-Vårdnäs församling Alexandra Moraitis.

Ängeln på Malmskillnadsgatan - Elise Lindqvist berättar om sitt liv. Upprättelse - Förlåtelse och Helande.

I Svenska kyrkans nuvarande kyrkoordning 1 kap 1 § definieras Svenska kyrkans bekännelse enligt följande:

’Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, som gestaltas i gudstjänst och liv, är grundad i Guds heliga ord, såsom det är givet i Gamla och Nya testaments profetiska och apostoliska skrifter, är sammanfattad i den apostoliska, den nicenska och den athanasianska trosbekännelsen samt i den oförändrade augsburgska bekännelsen av år 1530, är bejakad och erkänd i Uppsala mötes beslut 1593, är förklarad och kommenterad i Konkordieboken (1686) samt i andra av Svenska kyrkan bejakade dokument.

Söndagens mässa firades i Vårnäs kyrka under ledning av prästen i Vist-Vårnäs församling Alexandra Moraitis. Efter lunch hölls ett föredrag av Elise Lindqvist, även kallad Ängeln på Malmskillnadsgatan. Hon hade en svår uppväxt med sexuella övergrepp utanför familjen redan från fem års ålder. Elise betonade att det inte var pappan som genomförde övergreppen. Hon upplevde också hot, inläsningar och många flyttningar. Hon togs för att vara obegåvad för att hon hade en hörselskada. När mo-

dern lämnade fadern för en gravt alkoholiserad man sprack allt. Elise Lindqvist rymde hemifrån när hon var 14 år, kom till en familj och gick klart skolan. Som 16-åring sålde hon sin kropp för första gången.

Hon gifte sig och lyckan var stor då hon fick en dotter, men snart blev Elise Lindqvist misshandlad av sin make. Hennes självförtroende kördes i botten. Hon besökte läkare för att få tabletter utskrivna som hon sedan blandade med brännvin. Efter ett antal år flydde hon från äkten-skapet.

Vid 58 års ålder var hon ett vrak och remitterades av en läkare till Mösseberg för att få hjälp. Hon kom dit och till en början var de närmast rädda för henne och hennes då svarta uppsyn. Hon mötte ett värdpar som tog hand om henne ”som ett barn” under ett helt år, beskriver hon i en intervju.

Sedan mitten av 1990-talet är Elise Lindqvist engagerad i S:ta Clara kyrkas vänner och Sankta Clara kyrka i centrala Stockholm. Carl-Erik Sahlberg, som länge var präst där, har byggt upp ett socialt arbete med tydlig inriktning att

Jan Henriksson och Elise Lindqvist.

hjälpa hemlösa och prostituerade. Ifrån Sankta Clara utgår hon på fredagsnätterna för att vara ute bland kvinnorna på Malmskillnadsgatan. ”Att få se förvandlingen hos en tjej som lämnat gatan och kämpa vidare, är som en karamell att njuta länge av”, berättar hon i nämnda intervju.

Jan Henriksson
Stiftsförbundsordförande
Linköpings stift

Riksmöte Mitt 2017

Vi var fem stycken från vårt råd som deltog en dag i detta möte: Beryll, Siwert o Ulla, Lasse och Sven Eric.

Mötet hölls på stiftsgården Vårnäs, 3 mil söder om Linköping. Gården ligger vackert och är modern men ack så backig. Efter morgonkaffe och välkomsthälsning av Jan Henriksson följde dagens första föreläsning. Det var församlingsherden från Boxholm Per Ingvarsson som talade om Kyrkvärdsämbetets historia och utveckling. Han sa bl a: Kyrkvärdens uppgift är att vårda, värna, förvalta och försvara. Ansvarsområdena var från början: ekonomi, kyrkobyggnaden, kyrkklockorna och kyrkotukt. (Att vara med om att bestraffa församlingsborna är för mig ganska främmande.) 1686 – 1991 plikten att bära fram bröd och vin. 1862 kom kommunallagen som förändrade förhållandena och innebar en uppdelning kyrka – stat/kommun.

2000 skedde ännu en förändring och då kom kyrkoordningen. Den reglerar kyrk-

värdens roll i kap 4, 17, 40 och 43. 1989 utarbetades ett förslag till normalinstruktion. Denna gick vi igenom och diskuterade och jämförde hur vi har det i egen församling. Vi tog bl a upp den ändrade ordningen för venia och pekade på lekmanaledda gudstjänster. Också vikten av att kyrkvärden kanske måste ta ansvaret vid mässfall och då veta vad den får och inte får göra. Att hålla gemensam andakt före gudstjänsten framhölls också som viktigt och önskvärt.

Efter detta intressanta pass var det dags för mat efter en kort lunchbön i gårdens vackra kapell. Maten var riklig, fläskfilé och med mycket plock-grönt.

Så var det för oss välkända Anders Boströms tur. Han berättade under rubriken ”Att verka bland kommunister, gruvarbetare och samer . . . och andra”. Med underbart vackra bilder ledde han oss genom fjällvärden med dess folk. Anders kom på 60-talet till Kiruna som präst.

Han berättade också lite om den flytt som man nu inlett av staden där. Det blev en underbar resa som bara avbröts av en kaffepaus. Den gav oss möjlighet till lite samtal liksom pausen mellan Anders kåseri och middagen. Den var lika riklig och god som lunchen, nu var det lax och potatismos och därefter panacotta. Tyvärr måste vår vistelse på Vårnäs sluta där. Efter stort tack och varma avskedskramar vände vi hemåt i kvällen med många intryck och stor tacksamhet.

Dikten av Paulus Utsi som Anders läste:
*Kom och lek med fjällvind
Var inte rädd, ge dig iväg långt
Var inte rädd. Vind visar väg
Låt fjällvinden svalka kinden
Kom*

Beryll Grandell
Stiftsförbundsordförande Strängnäs stift

Glimtar från förbundets lokalavdelningar

Tre i en och en i tre -Treenigheten i centrum för höstens samlingar

Det är en förmån att få vara pastoratskår i en stiftsstad där vi kan få vara del av så många intressanta händelser, föredrag och samlingar. Under hösten har vi på olika sätt försökt förstå och ta in Treenighetens väsen, tre i en och en i tre.

Markus Hagberg, präst i Varnhem, har än en gång tagit med oss på en resa genom kyrkohistorien och fått oss att reflektera över vad texterna har att säga oss idag. Markus har en sällsam förmåga att få det som är svårt att verka enkelt, snudd på solklart, oavsett ämne. Denna gång gick resan till 100-talet och den apostoliska trosbekännelsens tillkomst och innehåll, som vi har jämfört med den nicenska från 300-talet och i till viss del den athanasianska från 600-talet. Den första artikeln om Fadern består tre rader i den nicenska bekännelsen, och dessa tre rader tog som exempel en hel kväll att gå igenom. Det

visar hur mycket texten har att säga oss och hur många tankar den väcker.

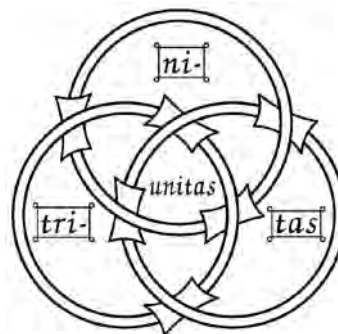
Utöver kvällarna om Trosbekännelsen har vi samlats till domprost Carl Sjögrens spännande bibelsamtal som i år har haft temat Anden. Där har vi läst bibeltexter och tagit fram det som överraskar eller särskilt talar till var och en av oss. Genom detta har vi försökt förstå Andens väsen och kraft.

- Andens väldiga kraftresurser finns i den gemensamma bönen, i delandet av ordet, i det gemensamma firandet av den heliga nattvarden. Och i livet med varandra, säger Carl Sjögren i en predikan.

Biskop Åke utlyste för tre år sedan det nya kyrkoåret till ett Jesusår, följt av ett Faderns år och i år slutligen Andens år. De tre åren som tillsammans bildar Treenigheten fick en extra stark innebörd

i samband med Reformationsjubileet i Skara domkyrka den 31 oktober. Biskopen spikade då upp tre teser i imperativ på en dörr i domkyrkan. Lita till Gud. Lyssna till Jesus. Leva med Anden. Samtidigt sjöngs en alldeles nyskriven psalm med text av Susanna Venetvaara och Reibjörn Carlshamre. Psalmen uppmanar oss att leva mitt i världen i Faderns hand, av Jesu ord och med Andens kraft.

*Helena Långström Schön
Skara pastoratskår*

Tornblåsning från Vellinge kyrka

Bland de församlade fanns också initiativtagaren Viola Mårtensson (i mitten).

På Kristi Himmelfärds dag kunde man återigen få höra tornblåsning från Vellinge kyrka.

Tack vare en av Lekmannakårens medlemmar har denna tradition återupplivats, och ett 50-tal församlingsbor hade samlats för att lyssna. Från själva klockkammaren spelade fyra unga blåsare från Vellinge kulturskola, innan de församlade följde processionskorset in i kyrkan för att fira gudstjänst.

Det var lekmannakårens medlem Viola Mårtensson (i mitten på fotot) som vid årsmötet tog upp frågan om man kunde få höra tornblåsning igen. Det visade sig att kyrkoherde Iva-Katharina Kummer, som själv inte varit med om detta tidigare, var positiv till detta, och via kyrkomusiker Gudrun Söderlund togs kontakten med kulturskolan. Förhoppningsvis kommer detta inte att vara en engångsföreteelse, utan en fortsatt tradition.

Inger Johansson Nilsson

Vellinge kyrka med åhörare till tornblåsningen.

TACK Yngve för ditt kärleksfulla engagemang för Lekmannakåren!

Vid årsmötet för Vellinge-Månstorps Lekmannakår i februari 2017 avgick Yngve Hansson som ordförande. Yngve hade då varit ordförande sedan 1994. En månad senare firade Yngve sin 90-årsdag.

Yngve föddes i Vellinge och har bott där hela livet. Efter realexamen 1944 utbildade han sig till civilingenjör vid Pauli skolan i Malmö. Hela sin yrkesverksamma tid har han arbetat vid Sydkraft främst med underhåll av transformatorer. Yngve har under många år varit engagerad i Vellinge församlings verksamhet och har varit med i bland annat kyrkoråd, kyrkofullmäktige och kyrkogårdsutskottet.

Han har även varit med i kyrkokören under många år. Alltjämt är Yngve en flitig kyrkobesökare och kommer alltid till Lekmannakårens möten.

Yngve har genom sitt varma, personliga och omtänksamma sätt att leda kåren på varit en mycket uppskattad ordförande. Han har värnat om var och en av medlemmarna och alltid varit ett gott föredöme. Den andliga gemenskapen som skapats i kåren är en viktig samlingspunkt för oss medlemmar.

Vi i Vellinge-Månstorps Lekmannakår känner stor tacksamhet för det arbete och engagemang Yngve lagt ner i kårens

verksamhet och önskar honom allt gott framöver.

Kyrkans Lekmannakår i Trollhättan

För femte året har lekmannakåren avslutat vårens verksamhet på kyrkans kursgård i Gräsviken.

Liksom vid de föregående åren kunde man njuta av en varm och stilla vårväll, Öresjö låg spegelblank och några modiga vågade sig på ett fotbad i sjön. Ord-förande Gudrun Eklund hälsade drygt trettio medlemmar välkomna till bords. Husets Festsoppa och rabarberpaj var mycket uppskattade. Kerstin och Rune ledde dagens bingo, som innehöll gemensam sång av både psalmer och visor, förutom det spännande krysset. Varor från kyrkans Fairtradebutik blev uppskat-tade vinster för dem som först kunde ropa ”Bingo!”.

Vid avslutningen i kapellet läste kårens kaplan Lars-Åke Petersson vårliga dikter av Atle Burman och Gunnel Wadell sjöng lika vårliga sånger. Psalmsång om påsk och vår avslutade.

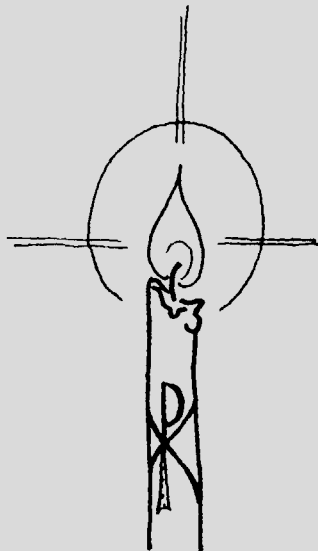

JUL, JUL, STRÅLANDE JUL

Jul, jul, strålande jul, glans över vita skogar,
himmelens kronor med gnistrande ljus
glimmande bågar i alla Guds hus,
psalm, som är sjungen från tid till tid,
eviga längtan till ljus och frid!
Jul, jul, strålande jul: glans över vita skogar!

Kom, kom, signade jul! Sänk dina vita vingar
över stridernas blod och larm,
över all suckan ur människobarm,
över de släkten som gå till ro,
över de ungas dagande bo!
Kom, kom, signade jul, sänk dina vita vingar!

Edvard Evers

Nyårsdagen

Mättat tolvslag

Till mättat tolvslag jag tankfullt lyssnat
en gammal dalaklockas klang.
Ur hjärtedjupens innersta kamrar
en tacksamhetens lovsång sprang.

Vid mättat tolvslag det gamla året
högtidligt lade sig till ro.
Nyss in på scenen det nya trädde,
vill ge oss kärlek, hopp och tro.

Ett mättat tolvslag bar bud om tiden
vår korta stund som vingars sus.
Lyss än till tonen likt malm som ljuder
i kyrkoorgel med stämmors brus.

Kyrkoherde em.

Hans-Lennart Hartler

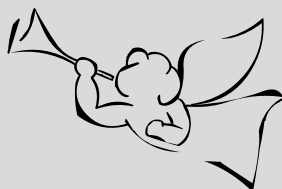
GIV MIG EJ GLANS

Giv mig ej glans, ej guld, ej prakt
i signad juletid.
Giv mig Guds ära, änglavakt
och över jorden frid.
Giv mig en fest, som gläder mest
den Konung jag har bett till gäst.
Giv mig ej glans, ej guld, ej prakt,
giv mig en änglavakt.

Giv mig ett hem på fosterjord,
en gran med barn i ring.
En kväll i ljus med Herrens ord
och mörker däromkring.
Giv mig ett bo med samvetsro,
med glad förtröstan, hopp och tro.
Giv mig ett hem på fosterjord:
och ljus av Herrens ord.

Till hög, till låg, till rik, till arm
kom, helga julefrid.
Kom barnaglad, kom hjärtevarm
i världens vintertid.
Du ende, som ej skiftar om,
min Herre och min Konung, kom.
Till hög, till låg, till rik, till arm
kom glad och hjärtevarm.

Zacharias Topelius (1887)

Höstens stiftssamlingar – Höstkonvent, Utflykter m.m.

Inspirationsdag i Lund stift

Lördagen 21 oktober samlades 92 personer till inspirationsdag i Rya församlingshem i Eket i nordvästra Skåne.

Efter en stärkande morgonfika och morgonbön gavs lite information av stiftsordförande Magnus om vad som är på gång på riksnivå och stiftsnivå. Bland annat berördes kommande stiftskonvent och dag kring rekrytering och medlemsvård samt rikskonvent 2018.

Kyrkoherde em Gösta Imberg höll ett införande med titeln "Nytt ljus över Lina Sandell". Gösta som är "prästgårdssyskon" med Lina, d.v.s. de är uppvuxna i samma småländska prästgård, dock med ett sekel emellan berättade med stor inlevelse om Linas uppväxt, liv och författarskap och gav många nya perspektiv på både hennes person och hennes älskade sångtexter. Det känns ganska ovant att i

sångtexter se de barn som man ber Gud bevara omtalade som kycklingar omhuldade och skyddade av vingen. Gösta har forskat på Lina och har som den förste någonsin tagit del av en tidigare okänd brevsamling mellan Lina och några av hennes nära vänner. Gösta visade också bilder som aldrig tidigare visats hämtade ut Linas eget fotoalbum som ärvts i generationer och som Gösta fått tillgång till via en släkting till Lina. Anförandet varvades med att vi alla tillsammans sjöng Linas välkända sånger med hennes originaltexter vilket gav ytterligare perspektiv på sångerna.

Efter lunch så var det panelsamtal mellan kh Ola Johansson, km Reine Jansson, båda från Örkelljunga pastorat, pastor Jo-Anna Axell från Equmeniakyrkan och debattör Ann Lång kring att tillämpa Lekmannaförbundets målsättning med fokus på det personliga ansvaret. Sam-

talet leddes av stiftsordförande Magnus. Samtalet berörde både hur kyrkan ska kunna vara kyrka, vad förbundet ska ha för roll i detta och vilket ansvar vi, var och en har, i att sträva efter att vara sanna mot oss själva och öppna mot andra. Samtalet utgjorde en grund i ett samtal som vi hoppas att många av de som lyssnade och deltog i tog med sig hem till sina kårer så att samtalet kunde fortsätta där.

Dagen avslutades med en sändningsmessa i Rya kyrka som leddes av km Reine Jansson.

En fin avslutning på en givande och inspirerande dag som väcker många tankar och mycket tacksamhet.

*Magnus Wittgren
Stiftsförbundsordförande Lunds stift*

Höstkonvent i Strängnäs stift

Söndagen den 22 oktober samlades vi till högmässa i Mikael kyrka i Örebro. Officiant var prästen Anna Näppi och för musiken svarade Anna Stark och hennes sjuåriga dotter Andrea spelade tvärflöjt eller något motsvarande.

De församlade var en varierande skara, flera barnfamiljer, några funktionshindrade, invandrare och folk i alla åldrar. Stämningen var varm och välkomnande. Efter mässan var det kyrkkaffe i den intilliggande församlingssalen och många anslöt.

Därefter var det Björn Svärds tur att berättat. Han var med och startade denna församling som är en slags avknoppning och blev deras första herde. Han menar att det är viktigt att vi hjälper varandra och tog Carl-Erik Sahlbergs arbete i Cla-

ra församling i Stockholm som exempel. Björn menar att man måste nå in för att kunna nå ut, det är hans filosofi.

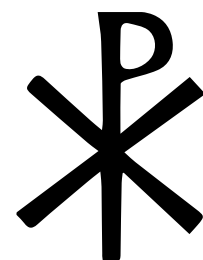
Det gick kanske inte så bra i början. Någon sa: "Du är alldeles för snäll Björn, men du vet vad du vill". Björn anser att vi måste hjälpa varandra i arbetet hela veckan och "toppa" med söndagen. Mikael liknar en frikyrkoförsamling bladad med stadskyrkighet. För det är roligt om det finns lite "halleluja" i gudstjänsten.

Björn har en annorlunda kritisk bibelsyn, tolkar allt utifrån gudomlighet. Han skriver varje vecka att bibelstudium under "Björn Svärd" på facebook. Han uppmanar: Läs bibeln som Jesus skulle göra. Stort tack till Björn!

Damerna dukade upp en god lunch av rostbiff och potatisgratin samt sallad

och därefter kaffe. mycket smakligt och rikligt. Tid till samtal. Så fick vi dra oss tillbaka till ett mindre sammanträdesrum eftersom 150 konfirmander välldes in i kyrkan. De hade en pilgrimsdag. Mäktigt att se så många ungdomar i kyrkan! Vi höll vårt extra årsmöte men det redovisades vi i protokoll. Efter ett stort och varmt tack till kåren i Mikael vände vi hemåt.

*Beryll Grandell
Stiftsförbundsordförande Strängnäs stift*

Höstsamling i Växjö stift med höstkonvent i Oskarshamn

”Svenska kyrkans lekmannaförbund i Växjö stift samlade lördagen den 23 september 2017 ett fyrtiotal medlemmar till Höstkonvent i Oskarshamn med Oskarshamns och Kolberga kyrkor som mötesplatser. Värd för konventet var Oskarshamn-Döderhults lekmannakår under ledning av kårens ordförande **Stefan Liljehorn**. Efter gemensam välkomsthälsning i Kristus samlades konventsdeltagarna till kaffe med smörgås i Oskarshamns kyrka.

Härefter inleddes i samma kyrka morgonens högmässa under ledning av komminister **Katarina Friberg** som predikade över helgens tema ”Ett är nödvändigt” med fokus på evangelietexten hämtad från Lukas 10:38-42. Jesus blev hembjuden av en kvinna som hette Marta. Marta hade en syster som hette Maria som satt vid Herrens fötter och lyssnade till hans ord. Men Marta tänkte på allt hon hade att ordna med och hon ställde sig framför Jesus och sa; *’Herre bryr du dig inte om att min syster låter mig ensam ordna med allt? Säg åt henne att hjälpa till.’* Herren svarade henne: *’Marta, Marta du gör dig bekymmer och oroar dig för så mycket, fast bara en sak behövs. Maria har valt det som är bäst och det skall inte tas ifrån henne.’* En viktig slutsats av Katarinas predikan var att Jesus hade båda systerarna kära och att båda deras egenskaper behövs. Ta dock aldrig bort

en Maria som har satt sig på världens viktigaste plats men kom ihåg att Jesus utan att moralisera älskar även och lika mycket den som tar i för mycket. Marias hållning med tillbedjan och lovsång gör att himlen landar på jorden och Martas händer tjänar konkret Jesus i alla de människor som längtar efter barmhärtighet, omsorg, tröst och näring.

Under nattvardsgången var Stefan Liljehorn behjälplig med att dela ut brödet (Kristi kropp för dig utgiven).

Efter mässan höll **Barbro Kreutz** föredrag och visade Oskarshamns kyrka från insidan. I en skrift från 1800-talet om kyrkan står att läsa: *’Oskarshamns herrliga götiska tempel har inga åldriga anor att yfvas över. Det är vid allmän jämförelse med helgedomens ålder bara en liten fager pilt.’* Oskarshamns stad bildades 1856 av köpingen Döderhultsvik, och utgjorde från 1873 en annexförsamling till Döderhult, där **Jonas Carlstedt** var kyrkoherde. *Stadens första kyrkoråd valdes på kyrkostämman den 29 maj 1873, och till Oskarshamns förste komminister kallades Axel Emil Lundgren.* Oskarshamns kyrka som byggdes i tidstypisk nygotisk stil, kostade slutligen 160 000 kr. Första söndagen i Advent den 3 december 1876 invigdes kyrkan av prosten Carlstedt. Kyrkans *altaruppsats* är beundrad och

berömd, en uppsats i gips föreställande Kristus på korset med Jesu moder och lärjungen Johannes nedanför som vrider sina händer i djup sorg. Där finns också Maria från Magdala och Maria Klopas hustru. Konstnärinnan som fick högsta betyg av Kungliga Akademiens *professor John Börjesson* hette **Sigrid Blomberg**. Hon färdigställde altaruppsatsen 1898 och grundade sitt konstverk på de bibelord som återfinns i *Johannes 19:25-27* (ett av Jesus sju ord på korset). Kyrkan fick 1902 två målade och gotiskt utformade korfönster föreställande Jesu dop och Kristi himmelfärd (CRC Callmander) och 1929 ytterligare ett par gotiskt utformade korfönster föreställande Jesu födelse och Jesus tröstaren (consolator) (Albert Eldh). Kyrkans tolv takmålningar kom alla till samtidigt med den under 1927 genomgripande restaurationen då konstnären **Filip Månsson** lämnade förslag och målningarna utfördes under **G Dahlströms** ledning. Motiven i hälften av takmålningarna hämtades från Gamla testamentet (Paradiset, Kain och Abel, Syndafloden, Babels torn, Det Heliga landet och Sinai) och hälften från Nya testamentet (Betlehem, Jordan, Jerusalem, Getsemane, Golgata och Korsets segertecken). Kyrkans bänkar har alla vackra rektangulära speglar ut mot mittgången med återgivna olika kyrkliga motiv. Församlingens vackra dopfont med lock, har förfärdigats och skänkts

av ingenjör **Einar Blomberg** och blev på Palmsöndagen 1931 invigd av **biskop Edgar Reuterskiöld**. Till kyrkans invigning anskaffades nattvardskärl av nysilver. Nuvarande nattvardsuppsättning i silver, designad av **Wiven Nilsson** i Lund anskaffades 1951. Kyrkan har två brudkronor, en stor i förgyllt silver, skänkt av **borgmästarparet H Grauer** i samband med dotterns vigsel 1918 och en mindre brudkrona i guld skänkt 1961 av **d:r Eugen Strömberg**. Kyrkan har tre klockor som talar om att ett rum står öppet, där vi får gå in . . . i hjärtat hör vi glädjens nya ton. I kyrkans nedersta del hänger ett Votivskepp som är tillverkat av **sjökaptén C A Aspgren** och skänkt till kyrkan 1942 av **A Wingren** (modell av fregatten Hulda Christina). I kyrkan finns två orglar, ett piano och en cembalo. Kyrkans stora orgel med 33 stämmor byggdes 1877 av **A E Setterqvist & Söner** i Örebro och kyrkans kororgel med sju stämmor är byggd och levererad av **Grönlund** i Luleå 1978. Kyrkans cembalo är tillverkad i början av 1980-talet av **Nils-Olof Berg**.

Efter Barbro Kreutz' föredrag om Oskarshamns kyrka reste konventsdeltagarna med bilar ut till Kolberga kyrka och församlingshem där det serverades lunch, kaffe och kaka.

Då Barbro Kreutz nu hade väckt allas intresse av kyrkobyggnation och andlig tillväxt i Oskarshamn efterfrågades också information om Kolbergakyrkan och Kristinebergskyrkan, två stadsdelskyrkor i Oskarshamns församling. På begäran berättade **Eila Wictorsson** "fritt ur hjärtat" något om Kolbergakyrkan. Eila berättade att Kolbergakyrkan invigdes 1967, för 50 år sedan, och att 50-årsjubileum till minne av kyrkans uppkomst firas den 26 november då **biskop Fredrik Modéus** deltar och inviger "Barnens katedral". Eila berättade vidare att det finns en fristående klockstapel vid kyrkan där klockan ringer inbjudande till mässor och andra samlingar. Vid klockstapeln finns också en Lekkyrka byggd 2013,

utrustad med altare, skrudar, bröllopskläder och dopkläder, allt tillverkat av församlingsbor. I kyrkan finns en kyrksal där det stundom firas "Mässa för små och stora". Där finns också en församlingssal, kök, utrymmen för barn- och ungdomsverksamhet. I kyrksalen finns det en orgel och en flygel och en ikon i form av ett altarskåp av ikonmålaren, **Erland Forsberg**.

Verksamheten i kyrkan är omfattande med en **Damklubb** (tidigare Kyrkliga sykkretsen) som på olika sätt stöder olika projekt lokalt och i hela världen. Här finns barnverksamhet t.ex. babyrytmik, kyrkis, och flera körgrupper för olika åldrar. Kyrkan har också en vuxenkör. Kolbergakören - som är en damkör. Många av kördeltagarna är mammor som följt sina barn till kyrkans olika aktiviteter.

Nära kyrkan finns Oskarshamns församlings förskola, Arken, som gärna besöker kyrkan inför de kyrkliga helgerna.

Efter Eilas information samlades deltagarna till konventets **huvudtema**, till ett föredrag om **Sex generationer Meurlingar i Kristdala** framfört av **kyrkoherde em. Arnold Arvidsson** och omnämnt i Guinness rekordbok som en unik "prästsuccession". Föredraget handlade om ett kyrkoherdeämbete som från 1708 till 1953 gick från far till son i sex generationer. Under denna epok fanns många dråpliga och humoristiska livsöden men också uppoffrande insatser för sockenborna. Med dessa historier och uppoffrande insatser i fokus berättade Arnold bland annat följande.

- **Olof Meurling** (1708-1738) var först i raden av Meurlingar vilken fick sitt utnämningssbrev undertecknat av Karl XII när denne befann sig Radóskowits i nuvarande Litauen och förberedde den stora ryska offensiven.

- Efter Olof kom **Per Meurling** (1738-1790) vilken ledde arbetet på den nya kyrkan som stod färdig 1792. Per var också en duktig bonde och blev utsedd till lanthushållare i socknen av landshövdingen i Kalmar.

- **Per Meurling d.y.** (1790-1826) var regementspastor på Axevalla hed före det att han blev kyrkoherde i Kristdala. Vid begravning av en bonde eller bondens maka begärde han fem kor i kompensations.

- **Karl Meurling** (1828-1873) var som ung präst Linköpingsbiskopen Carl von Rosensteins favorit vilket bl.a. resulterade i att han utsågs till stiftsbibliotekarie, samtidigt som han fick ansvar för biskopens prebenden.

- **Charodotes Meurling** (1876-1923) var en nitisk väckelsepräst som bjöd in Missionsförbundets grundare P.P Waldenström att predika i kyrkan och Carl Boberg från Mönsterås att leda väckelsemöten i prästgården.

- **Erik Meurling** (1926-1953) var redaktör för Svensk Kyrkotidning och bosatt i Uppsala före det att han blev kyrkoherde i Kristdala. Erik blev bestulen på sin prästkappa i samband med en tågresa men fick hjälp av kåsören Cello (Olle Carle) att få igen kappan efter en insändare i Stockholmstidningen.

Efter Arnold Arvidssons föredrag framförde Kerstin Göransson konventsrådets och de närvarande lokalavdelningarnas tack till Oskarshamn-Döderhults lekmanakår med dess ordförande, Stefan Liljehorn, för ett innehållsrikt och välordnat höstkonvent. I anslutning till eftermiddagskaffe med dopp avslutades konventet med psalm 190, med en kort andakt, med Herrens bön och med nedkallande av Guds välsignelse.

Anders Nordberg

Lekmannaförbundet i Stockholms stift

- Utfärd till Uppsala Domkyrka

Det hade regnat föregående dag och natt, så glädjen blev extra stor när solen sken då drygt 30 medlemmar för iväg med abonnerad buss från Stockholm till Uppsala en vanlig vardag i oktober.

Två kunniga och duktiga guider tog emot oss i domkyrkan och gav oss kyrkans historia och svarade på vetgiriga frågor. Här ska vi dock inte trötta ut tidskriftens läsare med alla historiska fakta utan endast återge lite kurios, som vi satte värde på att få höra och därför gärna delar med oss av.

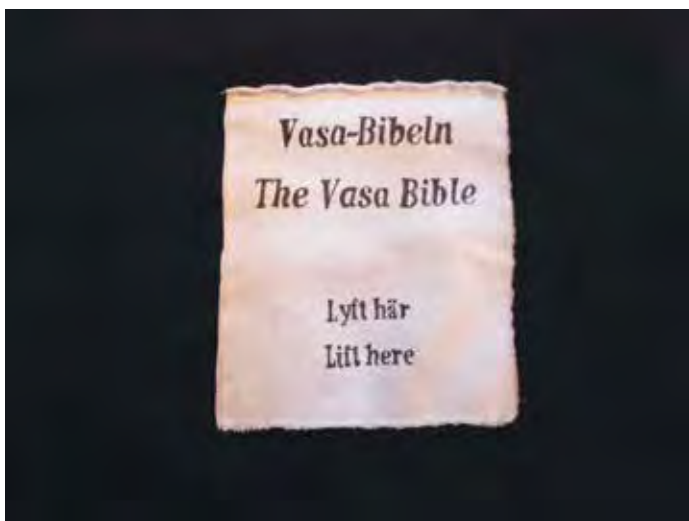
Visste ni att Uppsala domkyrka är den enda kyrka i landet som fyller en funk-

tion på Svenska kyrkans alla tre nivåer? Den är nämligen församlingskyrka, stifts kyrka och rikshelgedom. Den började uppföras på 1270-talet och invigdes 1435. Flera bränder har drabbat domkyrkan. Störst skada orsakade den stora stadsbranden 1702.

I kryptan under golvet, ligger Gustav Vasa begravd tillsammans med sina tre fruar. De två som dött före kungen finns avbildade tillsammans med honom på gravmonumentet i koret. På väggarna finns fresker (kalkmålningar på våt puts) målade av Johan Gustaf Sandberg vilka återger speciella händelser ur Gustav Vasas liv. En av väggmålningarna har för oss lekmän särskild betydelse, ef-

tersom den visar när Gustav Vasa fick ta emot den första Bibeln på svenska. Martin Luther hade som bekant verkat för att Bibeln skulle göras tillgänglig för folket och kunna läsas på landets språk. Reformationen som Luther hade startat i Tyskland spred sig vidare. I Sverige var det Gustav Vasa som bröt med den medeltida katolska kyrkan och införde den protestantiska evangelisk-lutherska kyrkan.

På kungens uppdrag gjordes den första översättningen av Bibeln till svenska. Därför kallas den Gustav Vasas bibel. Laurentius Andreæ och Olaus Petri med medhjälpare hade varit starkt engagerade i översättningsarbetet. Olaus Petri

hade studerat vid Wittenbergs universitet och tagit avgörande intryck av Martin Luther. Nya testamentet kom ut 1526 och hela bibeln 1541. Särskilt Gamla testamentet bygger i stor utsträckning på Luthers tyska översättning. På väggmålningen ses de båda herrarna överlämna Bibeln till kungen. Luthers betydelse i sammanhanget framhålls på ett finurligt sätt, nämligen genom att konstnären låter honom övervaka bibelöverlämnandet från en tavla på väggen. Bibeln, som tillkom när boktryckkonsten började ta fart, fick stor betydelse både för människors tro och för svenska språkets enhetliga stavning, bl.a. introducerades moderniteterna ä och ö, vilka ännu lever kvar.

Gustav Vasas originalbibel finns i vanliga fall inte i själva domkyrkan utan förvaras på annat håll. I kyrkan brukar i stället finnas en kopia av den. Men just i år ligger originalbibeln i en glasmonter i kyrkan med ett svart skynde över som skydd. Det är tillåtet för besökare att lyfta på skyndet, och när man gör det ser man bibeln uppslagen på Johannes

kapitel 1 "I begynnelsen var Ordet, och Ordet..."

En modern Maria-skulptur skapad 2005 av konstnären Anders Widoff står vid östra koret. Verket beställdes av Uppsala domkyrkoförsamling under KG Hammars tid som ärkebiskop, såsom uttryck för en önskan att "i synlig form återföra Maria till kyrkans rum". Så naturtrogen som Maria står där, kan hon nästan tas för en av de många kyrkobesökarna. Konstnärens önskan är att man ska känna att hon tillhör oss. Anders Widoff har döpt konstverket till Återkomsten och låter Maria blicka mot öster i väntan på Kristi återkomst.

I kyrkan finns mycket att se, bl.a. Eva Spångbergs fina illustration av när barn förs fram till Jesus och han säger "Låt barnen komma hit till mig och hindra dem inte" (Mark.10:14).

Vi fick även lära oss att altarskåp från medeltiden är relativt vanliga. De återger vanligtvis scener ur Jesu liv och

hans korsfästelse eller brukar ha Maria som centralfigur. Men guiden sa sig vara speciellt glad över att ett av de altarskåp, som Uppsala domkyrka har, i stället berättar om Marias föräldrar Anna

Skånelaskåpet.

och Joakim. Under senmedeltiden ökade intresset för Maria och den obefläckade avelsen. I Nya testamentet nämns Maria endast enstaka gånger, och hennes föräldrar omnämns överhuvudtaget inte. Men i de apokryfiska källorna finns flera berättelser om Maria och hennes familj.

Altarskåpet som guiden talade om står i Sturekoret. Det är från 1520-talet och tillverkat i Bryssel. Det kallas Skånelaskåpet eftersom det tidigare stått i Skånela kyrka i Uppland, varifrån det inköptes till domkyrkan 1912. Altarskåpets corpus är indelat i sex delar. Den centrala scenen visar Anna och Joakims möte, de övriga visar Joakims uppenbarelse, Annas sorg, Marias födelse, Marias tempelgång och den heliga familjen. Scenerna uppvisar en enorm detaljrikedom. Det knapphändiga eller obefintliga materialet i Nya testamentet till trots, så spelade den heliga familjen en stor och viktig roll i det religiösa livet under senmedeltiden. Annas och Joakims äktenskap framhölls

ofta som ett ideal för samvaron mellan man och kvinna. Därför är det inte särskilt förvånande att ett helt altarskåp, som detta, ägnas deras livshistoria.

Vårt kyrkobesök avslutades med att guiden tände ett ljus i ljusbäraren och läste välsignelsen. Det kändes fint! I samband med att vi avtackade de båda guiderna fick de var sitt exemplar av senaste numret av "Lekman i Kyrkan", vilket de uppskattade och blev glada för.

Därefter intog gruppen lunch i ett trevligt rum i Katedralkaféet, där vi också fick möjlighet att en vecka i förväg gratulera vår stiftsordförande Gunnel Berggren Larsson och önska henne lycka till inför hennes 80-årsdag och tacka henne för allt hon gör för oss lekmän i stiftet. Härligt att vi har så många pigga och aktiva 70-, 80- och t.o.m. 90-åringar i våra kårer. Bussen tog oss en sväng upp till Uppsala slott och till Gamla Uppsala. Fint att få vara tillsammans så här. Det behövs. Tänk vilken betydelse våra lekmannakårer har för gemenskapen på olika håll i Sverige. Tack alla ni som på ett eller annat sätt arbetar i Lekmannaförbundet, stiftet och kårerna!

Bild och text: Lena Åkerlund

SVENSKA KYRKANS LEKMANNAFÖRBUND

100 år den 22 oktober 2018

Del V

En kristen manlighet, forts.

Den aktiva kampen för Guds sak beskrevs nu inte sällan av lekmännen i militaristiska termer, bröderna skulle bland annat vara *'ett garde, en livvakt för Kristi kyrka'*. I en motion till kyrkomötet 1925 skrev **Teodor Holmberg** att lekmännen var *'gudsrikets tjänare, arbetare och stridsmän'* utan vilka prästerna *likna en generalstab utan armé. Lekmännen borde inte blott vara passiva hörare utan också aktiva görare.'* **John Melander**, rektor för Lekmannaskolan i Sigtuna förespråkade en socialt engagerad kristendom, inspirerad bland annat av brittiska Church Army. Han var aktiv i både Sällskapet för kyrklig själavård och Svenska Kyrkans diakonistyrelse och höll 1928 ett föredrag betitlat "Stridberedskap" vilket var talande för innehållet. Melander ansåg att det som utmanade människorna var att människors begär och lustar inte längre ansågs vara i behov av samvetets begränsning. Kristendomen kämpade mot osedligheten. För att stoppa detta krävde Melander tre saker av de kristna männen: 1. En brinnande, snarare än en ljummen, kristen tro. 2. Ett personligt ansvar. 3. En vilja att rusta till kamp – bana väg för kristendom i samhället genom söndagsskolor, ungdomsarbete i församlingarna och utbildning av lekmän. **Olive Anderson** hade noterat en mili-

tarisering i Storbritannien mellan åren 1854 och 1865 och påpekade att denna militarisering hade ett talande exempel i Frälsningsarmén. Vid det kyrkliga mötet i Malmö 1927 användes militaristiska metaforer, bland annat att kyrkan kallar lekmän *"till allmän värnplikt"*. Metaforer knutna till fysiskt arbete användes många gånger t.ex. 1927 vid ett föredrag i Kila där fråga ställdes: *'Vad kunna lekmännen göra för att öka det kristna troslivet i våra församlingar?'* Svaret blev att bröderna skulle *'vara såsom arbetare i Herrens vingård'*. Den främsta vägen att öka troslivet i församlingarna var dock att förverkliga Jesu ord, *"älska varandra såsom jag har älskat er"*.

Martin Luther hade för länge sedan uppmuntrat till *'bröders samtal och broderligt tröstande'*. Kyrkobroderien borde eftersträva omtänksamhet i sin livsföring. Kyrkobroderien borde vara ett *'föredöme ifråga om plikt och arbetsvillighet'*. En kyrkobroder ska enligt en av lekmanarörelsens pionjärer inte likt många politiker och riksdagsmän vara självisk. Ekumenisk enhet bör eftersträvas. I oktobernumret 1925 av tidskriften 'Kristen gemenskap i liv och arbete' återges ett föredrag hållet av Jönköpingskårens ordförande **Knut Gislén** (1860-1943) där

åhörarna manades till kärlek – en kärlek som var *'ett vittnesbörd om Kristus'*. Den kristna brödragemenskapen skulle bygga på kärleksfulla relationer, kärleksverksamhet och barmhärtighet. Att kyrkobroderna skulle delta vid söndagens gudstjänster var något självklart, men det var inte tillräckligt att de var närvarande. De skulle härutöver, precis som de vigda, ha god kunskap om liturgin och dess symbolspråk. År 1928 uttalade Strängnäs-kårens ordförande att gudstjänsten skulle firas andaktsfullt och han gav även råd om hur en kyrkobroder skulle bete sig i samband med firandet. Det senare skulle inledas redan på lördagen med en andaktsstund i hemmet, gärna med resten av familjen, där söndagens texter lästes. På så sätt skulle han vara bekant med texterna redan innan den faktiska gudstjänsten. Tystnad skulle iakttas i det heliga rummet och om kyrkobroderien mot förmodan skulle bli försenad skulle han vänta med att gå in i kyrkan tills han hörde orgeln, för att inte störa övriga gudstjänstfirare. Det var extra viktigt att kyrkobroderien sjöng ordentligt och på så sätt även inspirerade övriga till att delta i sången. Strängnäs-kårens ordförande **Pauli** gav sig också in i predikningarna och menade att de behövde bli mer manliga och kraftigt lutherskt betonade. Pre-

Bilder från Ansgarsliden (Lekmannaskolan).

dikanterna skulle vara allvarliga – 'saltet måste fram, sådant som har sälla i sig, och mycken förruttelse ska förhindras, även om det svider i såren'.

Kyrkobrodern ska med jämna mellanrum bevista nattvarden. Det var inte nödvändigt att nattvardsgång skulle ingå i varje gudstjänst, men att nattvardsgång i vissa församlingar syntes alltför sällan

var en förkastlig utveckling. Vid Västerås stiftskonvent 1929 sattes rent allmänt kyrkobroders kristendoms-kunskap i fråga. Denna kunskap ansågs i flera avseenden bristfällig och de bristfälliga upp-

muntrades att skaffa sig större insikter och föra denna kunskap vidare till andra. I novembernumret 1929 av *Stockholms Kyrkoblads*, ivrade **ärkebiskop Nathan Söderblom** för bibelläsning. Läsaren uppmanades att flitigt läsa sin Bibel, då det skulle leda till att denne ständigt såg nya saker i texterna, vilket i sin tur skulle berika läsarens andliga liv. Kyrkobroder (lekmannen) förväntades därmed vara förhållandevis väl insatt i kyrkan och därtill *vara förtrogen med Skriften* – detta var inte bara prästernas uppgifter. Härutöver fanns och finns två ytterligare egenskaper som en kyrkobroder (lekmann) skulle och ska besitta, nämligen *givmildhet* och *ansvarsfullhet*. Givmildheten skulle synliggöras genom bidrag till det egna förbundet men framför allt till människor som led nöd. Onödigt tidningsläsande och allt prat borde tas bort. Ansvarsfullheten skulle synliggöras genom fullt fokus på lekmannens arbetsuppgifter – inte på att syssla med ovidkommande uppgifter. Ansvaret sträckte sig även bortom medlemsrekryteringen. Man talade om *vikten av att arbetet utfördes i kärlek till vår kyrka och i känsla av ansvar för församlingens utveckling* – en kyrka som lekfolket skulle vara stolta och tacksamma att tillhöra. Ödmjukhet, underdanighet och trofasthet var också egenskaper som premierades. Ödmjukhet var ett centralt ideal genomgående. Vissa uppfattade bröderna som uppblåsta, och vissa gav sken av att deras arbete var en förutsättning för att en ort överhuvudtaget skulle överleva. Detta var enligt Fredrik Clason en oroväckande utveckling och han manade bröderna till en ödmjukare inställning till sin uppgift. Vi ska inte framställa oss själva som mer än vad vi är. Vetskap om egna brister ska kombineras med insikt om att man inte kan ge något utan att ha fått något av Kristus. *Till Kristus stod och står en lekman i kyrkan också i ett självklart lydnadsförhållande*, ett förhållande som närde egenskaper som tacksamhet, ödmjukhet, tålmod, oräddhet, manlighet och barmhärtighet, samtidigt som egenskaper som tolkades som traditionellt manliga också utgjorde en naturlig del av diskursen. Att en man skulle vara ödmjuk stred inte mot egenskapen att vara karaktärsfast. Teodor Holmberg fick på sin 75-årsdag i tidskriften *Kyrkobroder*na se en återpublicering av sin artikel om ”Manlig kristendom” vilken publicerades som ett *”tack till jubilarerna för hans manliga, mångåriga gärning för kyrkan och dess lekmannelement”*. Författaren

till artikeln tog sin utgångspunkt i orden i Första Korintherbrevet i vilka Paulus manar församlingen att vaka och stå fast i tron. *”Skicken eder såsom män, varen starke!”* Artikel delades in i tre egenskaper som enligt Holmberg karaktäriserade *manlig kristendom* – styrka, kärlek och hopp. Egenskaper som *hjärtats tro och sedlig självbehärskning* hade inte bara stöd i Paulus ord utan fanns också hos Petrus, Luther och den självklara förebilden, Jesus Kristus. Den första församlingen, urkyrkan, kunde uppstå ”på grund av det trosstarka, personliga vittnesbörd som Petrus då modigt och manligt frambar. *Petrus lyftes fram som en trofast och stark man, som vågade trotsa massorna och tala för Jesu sak* – en tydlig parallell till vad Holmberg ansåg vara de kristna männens uppgift i sitt eget samhälle. En sådan *trofasthet* åstadkom riktig styrka – *den skapade hjältar*. Luther och Jesus lyftes på samma sätt fram som *hjältar*. För att motverka kyla och en kulturvärld som var *fattig på offrande kärlek men överflödande rik på hat och själviskhet* krävdes en *manlig, modig och orädd kristendom* som skulle sätta stopp för *de lögnare, intriger och den bristande förmåga till förlåtelse som rådde bland politiker, journalister och statsmän*. Männens trofasthet och kärleksfulla kristendom var nödvändig för kyrkans överlevnad.

Flera av de nu upprepade egenskaperna premierades av **Erik Neuman** som i Gävle höll ett föredrag 1928 betitlat *”Vad kräver tiden av en kristen?”* Han lyfte fram karaktäristika som *mod* och *offervilja* samt inte minst *hänsynsfullhet mot medmänniskor*. Bröderna skulle visa *sedlig renhet*, i en tid som karaktäriserades av lättsinnighet. I en tid då skilsmässa och utomäktenskapliga födslar steg kontinuerligt var det viktigt att bröderna förblev sedliga. Genom hänvisning till olika bibelställen i såväl GT som NT uppmanades bröderna i en artikel från 1929 att vara *”personliga föredömen i ett rent och helgat liv samt i hållandet av Herrens bud”*. Förebild för människor i omgivningen! Bröderna uppmanades också att vara offervilliga och givmilda samt till en ökad insamling och ett ökat givande till kristeliga (sociala) ändamål. Bröderna uppmanades också till att vara personligt hjälpsamma och praktiskt tjänande. Både genom Manfred Björkquist och Fredrik Clasons uppmanan kom kyrkobrodererna att legitimera sin verksamhet dels utifrån Jesus

Sigtuna kyrka.

och apostlarna, dels utifrån reformatörerna (Martin Luther och Olaus Petri). Genom att hänvisa till kristendomens och protestanismens stamfäder skulle den lutherska kristendomen remaskuliniseras. Ett annat återkommande exempel på det könade språk som karaktäriserade förbundet var talet om *’fädernas kyrka’*. Från lekmannakåren i Nora rapporterades bl.a. att den tillsammans med **K.G. Fellenius** samtalat över ämnet *’Varför vi älska fädernas kyrka’*, varvid en hyllningsdikt lästes och **J.A. Eklunds psalm**, ungkyrkorörelsens kampsång, *’Fädernas kyrka’* sjöngs.

Vid sidan om *tro* och *trofasthet* lyftes också *tvivlet* fram med aposteln **Tomas** som förebild. Tomas var en *förebild för att han trodde trots att det inte föreföll som något naturligt. Kampen att övervinna tvivlet var ett sant prov på manlighet*. Det var inte alls klart att kvinnor var förpassade till den privata sfären. *Kvinnor med de egenskaper som i början av 1900-talet ansågs signifikativa var förebilder, snarare än individer förpassade till hemmet*. I 1929 års sista nummer av tidskriften *Kyrkobroder*na fanns en dikt *’En kyrkobroder’* skriven av medlemmen i *Spiritualistiska sällskapet*, **Carl Söderling**, en dikt som sammanfattar många av de ideal som här berörts:

En kyrkobroder, han bör vara svag Men stark och modig tillika Han handlar i kraft av Andens lag För lögn ger han aldrig vika

I anden ödmjuk, förbliver han fast. Han söker och älskar friden, Men gäller det sanning, står han sitt kast Och fruktar icke för striden

En kyrkobroder bör vara ett salt. Han gillar icke intriger. Han söker finna Guds mening i allt, Och åt hans vilja sig viger.

Sigtunastiftelsen, den folkhögskola som blev en utstickare från Lekmannaförbundet och som drevs genom dess förste rektor Manfred Björkquist.

En kyrkobroder skall vara ett ljus, Och lysa i mörka världen, Samt visa ur vilors töcken och grus Till strålande Fadershärden.

En kyrkobroder skall kämpa sig fram, Då Gudsviljan honom driver – Tack vare Guds blödande offerlamm Till ett med Gud han bliver!

Här framkommer bilden av en ödmjuk man med styrkan och modet i behåll, en man som alltid gjorde handling av tanken och ständigt arbetade med och för Gud. Kyrkobrodern skulle vara trofast – en förebild för andra människor som

drar sig till Gud snarare än till intriger. Med andra ord ska det finnas utrymme för motsättningar i den kristne mannen. Vi har nu sett vilka egenskaper som ansågs ideala för den kristne mannen utan att närma oss det praktiska arbete som föreslogs och synliggjordes i förbundets tidskrift *Kyrkobrodererna*. Detta senare ska omnämnas i nästa nummer av *Lekman i Kyrkan* (nr 1 – 2018) under rubriken SVENSKA KYRKANS LEKMANNAFÖRBUND – 100 år den 22 oktober 2018 – Del VI – Manligt arbete med och för Kristus.

Anders Nordberg

Källor:

- * Kyrkohistorisk Årsskrift 113 (2013) Bearbetad version av en e-uppsats i Kyrkohistoria vid Uppsala universitet av Martin Nykvist (förmedlad till *Lekman i Kyrkan* av Stellan Andersson i Örskelljunga)
- * Handbok för kyrkobroder 1962 – Diakonistyrelsens Bokförlag
- * Svenska Kyrkans Lekmannaförbund 90 år (Carl-Axel Axelsson och Karl-Erik Sundström)
- * Svenska Kyrkans Lekmannaförbund på Förbundsplanet och Internationellt (Karl-Erik Sundström)

Svenska kyrkan under reformationstiden

1521 - 1593

I närmast föregående artikel med rubrik *"Några nedslag i Sveriges kristna historia med Sveriges Kyrka före Martin Luther men också under reformationen"* skrevs att Riksdagen genomförde reformationen genom Västerås riksdag 1527.

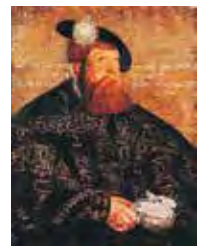
Det som hände 1527 var att Gustav Vasa hade sammankallat till riksmöte där han lade fram sina förslag och under hot om sin avgång krävde ständernas stöd för dessa förslag. Mötesbeslutet som kallades *Västerås recess* innebar 1. att kungen tillskansade sig stöd för att kväsa uppror i Sverige 2. att kungen skulle förfoga över biskoparnas, domkapitlens och klostrens överflödiga egendom 3. att adeln skulle återfå de frälsegods de avstått till kyrkan 4. att Guds ord skulle predikas "rent och klart" i hela riket, Genom *ordinantian*, ett slags kyrkobalk från samma riksdag, blev kungen kyrkans överhuvud, inte påven. Prästerna skulle i världsliga mål vara underställda konungens domsrätt. Beslutet innebar ett brott med den universella påvekyrkan och påvens överhöghet. Beträffande kyrklig ordning och liturgi skedde inte någon direkt brytning men betoningen flyttades från mäss-offertjälsten till ordets predikan. Reformationen och tiden för densamma var

betydligt mer omfattande och långvarig än 1527 års riksdag (riksmöte).

Reformationstiden i Sverige omfattar tiden 1521-1593. I vårt land fanns det sedan slutet av 1300-talet dels ett *unionsparti* som ville upprätthålla unionen med Danmark-Norge, dels ett *självständighetsparti*. I unionspartiet spelade ärkebiskop **Gustav Trolle** en ledande roll i början av 1500-talet. Med stöd av unionspartiet lyckades **Kristian II**, Danmarks nye kung, under hösten 1520 bli hylad som Sveriges konung. Redan den 7-9 november samma år lät kung Kristian II avrätta närmare 100 personer som tillhörde självständighetspartiets ledare och sympatisörer (Stockholms blodbad). Detta medförde inte att självständighetspartiet dog eller fick ett minskat antal sympatisörer. Tvärtom förstärktes rörelsen. En av de avrättade hade en son med namn **Gustav Eriksson Vasa** vilken snart kom att leda resningen

mot unionisterna och Kristian II. Gustav valdes till riksföreståndare 1521 och den 6 juni 1523 vid en riksdag i Strängnäs valdes han till Sveriges konung (6 juni blev senare Sveriges nationaldag). Sedan danskarna fördrivits från sina viktigaste fästen var han en månad senare i juli 1523 landets reelle ledare (härskare).

Reformationen med Martin Luthers kritik och avvikande uppfattning i förhållande till den katolska kyrkans etablissemang och lära hade redan påbörjats i Tyskland, på katolsk mark. Med tanke på att unionisterna med Kristian II och Gustav Trolle m.fl. hade den katolska kyrkans stöd blev det viktigt för Gustav Vasa att skaffa sig pålitliga män. En av dessa män var den främste prelaten (ärkedjaken) i Strängnäs domkapitel, **Laurentius Andreae**, vilken blev kansler hos konungen. Laurentius Andreae hade studerat i Tyskland och han

Högaltaret i Uppsala domkyrka.

hade ett nationalkyrkligt synsätt. Det innebar att han ville ha en reformerad och i förhållande till Rom fri kyrka. Han hade sannolikt informerat kungen om de nya kyrkliga strömningarna på kontinenten. En annan man som kom att få stor betydelse för reformationen i Sverige var smedsonen från Örebro, **Olaus Petri** (Pettersson). Efter inledande studier i Uppsala kom Olaus Petri 1516 som 23 åring (född 1493) till Luthers universitet i Wittenberg. Olaus Petri fanns sålunda i Wittenberg då Luther 1517 spikade upp sina 95 teser. Olaus tog sin magisterexamen i filosofi år 1518 och studerade därefter troligen teologi. I Wittenberg mötte Olaus Petri också Erasmus bibelhumanism.

Efter hemkomsten kring 1520 blev Olaus Petri kansler åt sin **biskop Mattias** i Strängnäs. Han fick följa sin biskop till kung Kristian II:s kröning i november 1520 i Stockholm och han blev vittne till Mattias, som sympatiserade med självständighetsivrarna, avrättning vid Stockholms blodbad. Olaus Petri hade blivit vigd till diakon och fick predika. Det är troligt att Gustav Vasa vid valriksdagen 1523 kommit i kontakt med Olaus Petri och funnit att hans predikningar var nytiga för landets styre. Gustav Vasa kall-

lade Olaus Petri till Stockholm 1524 för att Olaus skulle ta över ansvaret för uppgiften att vara stadens sekreterare med konsekvens att föra tänkebok (stadsprotokoll). Samtidigt fick Olaus det ytterst betydelsefulla uppdraget att predika i Stockholms storkyrka. Olaus predikningar var drastiska och kraftfulla och uppskattades av Stockholms borgare. Han arbetade också för att ge stad och land i stort en litteratur i reformationens anda, Olaus Petris översättning av Nya testamentet till svenska. En kyrkohandbok kom 1529 och 1531 kom en postilla samt psalmer. Olaus Petri var utan tvivel den svensk som till Sverige förmedlade reformationens dynamiska kristna (religiösa) sprängkraft.

Gustav Vasa hade än fler praktiska målsättningar. Han ville ena och bygga upp nationen och befrämja '*det allmänna bästa*'. Segern över Kristian II med stort stöd och lån från Tyskland (Lübeck) hade kostat pengar som inte fanns i statskassan. Gustav måste ta upp silverlån från kyrkan. Statskassan behövde ständig påfyllning inte minst därför att Gustav fick nya fiender att bekämpa. Gustav hade slagit in på en väg varigenom han syftade till att bli herre över kyrkans betydande egendomar. Han räknade

klosterlivet som onyttigt och han använde kloster som härläger. Detta väckte biskoparnas, framförallt den ledande Linköpingsbiskopen, **Hans Brask**, protest. Också allmogen protesterade. Bönderna i **Dalarna** gjorde uppror ett par gånger på grund av kungens tyngande pålagor. Gustav tvingades därför till större försiktighet. Kungen var nu än mer angelägen att förankra sin politik i folkets representation. Mot denna bakgrund sammankallade han det riksmöte i Västerås 1527 som jag inledningsvis redogjort för – Västerås riksdag 1527.

En grannlaga fråga i den nya situationen, där kungens kröning var aktuell var biskopsfrågan. Ärkebiskopsstolen med flera biskopsstolar var vakanta. Gustav tvingade nu den siste i Rom vigde svenske biskopen, **Peder Månsson**, Västerås att den 5 januari 1528 i Strängnäs biskopsviga tre utsedda biskopar. En vecka senare i januari månad kröntes Gustav Vasa själv i Uppsala domkyrka. Kröningspredikan hölls av Olaus Petri. Den första reformatoriska ärkebiskopsvigningen skedde 1531, då Peder Månsson,

Gustav Vasa ovan med Johan III och hans hustru Katarina Jagellonica nedan.

troligen i Stockholm vigde Olaus Petri yngre bror, **Laurentius Petri** till ärkebiskop. Biskopseden till påven ersattes nu med en ed till kungen, men den 'apostoliska successionen' förblev intakt Laurentius Petri hade liksom sin bror fått utbildning i Wittenberg – genom kungens försorg. Han hade där också mött **Philipp Melanchthons** mera humanistiska, mot romerska kyrkan försonliga linje. Laurentius Petri var välutbildad och kyrkopolitiskt medveten. Han kunde böja sig men ändå stå fast. Den egenskapen var nödvändig, eftersom Kung Gustav gjorde maktfullkomliga utspel.

Kung Gustav kallade in wittenbergsteologen **Georg Norman** för att övervaka biskopar och präster. Såväl Laurentius Andreae som Olaus Petri tillhörde dem som anklagades och dömdes till döden för förräderi år 1540 men båda benådades till förmån för påföljden böter. Normans visitationer, som ibland hade karaktären av ren kyrkoplundring, vål-

lade uppror i landets södra delar. Där startade och pågick under många år den s.k. dackefejden särskilt inflammerad 1542-43. *Dackefejden* var en motreaktion mot Gustav Vasas pålagor och indragningar av värdeföremål/skatter samt syftade inte minst till att återinföra den katolska ordningen.

För att vinna ständernas stöd kallade Gustav in en andra reformationsriksdag i Västerås 1544 (jfr. 1527 års riksdag) där ständernas representanter som en enda man förpliktade sig att '*aldrig avgå från den lärdom, som nu uppkommen är*'. Därmed hade Gustav Vasa tagit initiativ till en proklamation om att landet blivit evangeliskt och avsat sig romersk-katolsk tro. Vid samma riksdag 1544 bestämdes att kronan skulle gå i arv till Gustavs manliga avkomlingar. Den nya trosinriktningens införande hade inte förbättrat medborgarnas moral, snarare tvärtom. Det vilade därför ett stort ansvar på den nya kyrkoledningen. Är-

kebiskop Laurentius Petri arbetade energiskt dels med att avskaffa de yttre attributen till den gamla tron, helgonbilder, relikskrin o.s.v., dels med att verkställa en evangelisk folkuppfostran genom katekesundervisning och kyrkliga böcker på svenska.

Ärkebiskop Laurentius förnämsta arbete var och är *Kyrkoordningen (KO)* av år 1571. Denna KO utgör än i dag en av Svenska kyrkans grundläggande och viktigaste bekännelseskrifter dock med ett flertal justeringar under åren härefter. Ärkebiskopen följde här tyska förlagor och ett förslag till KO fanns redan år 1546. Ärkebiskopen sökte emellertid förgäves att få kung Gustavs och **Erik XIV:s** godkännande av sina förslag. KO

från 1571 godkändes emellertid av **Johan III** och behandlade just ordningsfrågor om predikan och dess innehåll, sakramenten, äktenskap, begravning, kyrkans ämbeten osv. Även om Johan III godkände KO från 1571 var han inte tillfreds med densamma. Johans estetiska sinne och hans giftermål med en polsk prinsessa medförde att han orienterades i romersk katolsk riktning. Jesuitmissionärer fick med Johans goda minne missionera i Stockholm. Johan lyckades få ständernas godkännande av en ny gudstjänstordning, Röda boken, vilken emellertid förbjöds i hans brors, **hertig Karls**, hertigdöme (jfr. Karl IX).

Johan III dog 1592 och hans son, **kung Sigismund**, stod beredd att återinföra romersk-katolsk tro i Sverige. Det var i detta sammanhang som hertig Karl och rådet beslutade sig för att sammankalla ett kyrkomöte i Uppsala 1593. I detta kyrkomöte deltog fyra biskopar och 300 präster. Vid mötet i Uppsala förkastades Röda boken och följande bekännelseskriter antogs:

- *De tre symbola* – trosbekännelserna (apostoliska, nicenska och athanasianska)
- *Den augsburgska bekännelsen* (Confessio Augustana) av år 1530 samt
- *Kyrkoordningen* (KO) av år 1571

Det undertecknade mötesbeslutet sändes sedan runt i församlingarna för instämmande – Ett unikt hela folkets antagande

av evangelisk-luthersk tro. Tronpretendenten Sigismund måste för att bli krönt till konung av Sverige dock bekräfta detta mötesbeslut. Sigismund svek sitt löfte med påföljd att han blev avsatt som kung av Sverige.

Först nu var reformationen i Sverige bekännelsemässigt förankrad och dokumenterad och antagen av hela folket. Processen hade tagit drygt 70 år och den kunde iaktas främst i det yttre, politiska händelseförloppet. Under detta dolde sig emellertid ett andligt skeende, som resulterade i ett nytt fromhetsideal, centrerat i Bibelns ord.

Anders Nordberg

I JESU NAMN

Tänk om vi är som fikonsträd som växer i jordens mull.
Då är vi inte som annan säd som årligen ger skeppan full av skörd. Nej vi mognar så sakta och kräver av odlaren tålamod och han får på oss vänta och vakta. Så glädje det är Jesus, mild och god som vill oss med kärlek betrakta och, även om vi är av udda slag, vårdar han oss i sin trädgård var dag.

Luk 13:6-9

DEN HELIGA NATTEN

Så stilla och mörk är natten i nord men lyssna och hör änglarnas ord i sången till barnet. Så underbart ljuder änglaröster så ljust och klart om Maria som blivit Jesu mor till glädje och fröjd för alla som tror. Ännu i dag vi sjunger orden: "Ära i höjden och fred på jorden."

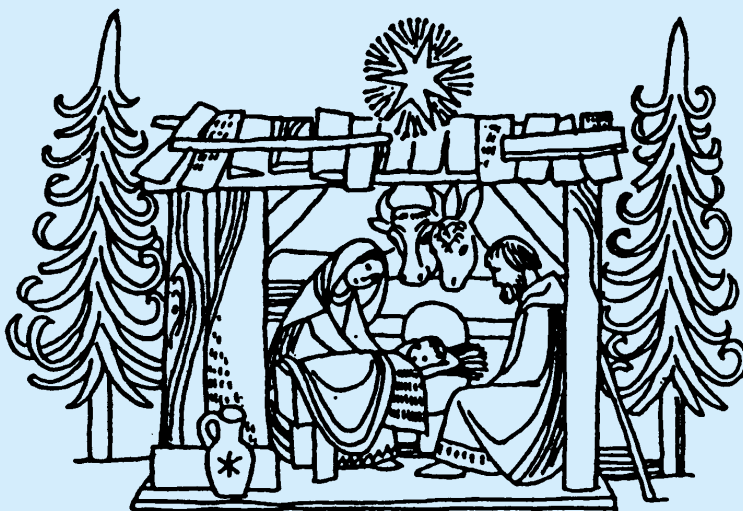
Luk 2:1-20

JESUS SKAPAR TRO

Alla jordens folk ska känna Ditt namn, alla ska frukta Dig, helige man Din starka hand och utsträckta arm ska frälsa folk från alla land. Du gör under och botar sjuka, visar oss vägen till tro O Herre ge oss Din Andes röst att också vi kan ge andra tröst!

1:a Konungaboken 8:41-43

Lilian Skattberg
Skara stift

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

JAG ÄR ETT LIV

**Min röst ska höras.
Min önskan är enkel.**

Alla barn har rätt till ett liv utan hot,
våld och övergrepp. Tillsammans ger
vi kraft till en bättre framtid.

**GE EN GÅVA
& FÖRÄNDRA
LIV!**

SMS:a LIV till 72 905 och ge 100 kr
Swisha valfritt belopp till 9001223

PG 90 01 22-3 | BG 900-1223

svenskakyrkan.se/julkampanjen

Svenska kyrkan
INTERNATIONELLT ARBETE

medlem av
actalliance

Du hade rätt –

Det blir aldrig samma sak att läsa bibeln men inte heller dagstidningen

”Du hade rätt. Det blir aldrig samma sak att läsa Bibeln men inte heller dagstidningen.” Så sa en av deltagarna i 2017 års läsaresresa till Israel efter några dagar tillsammans, när vi avverkade de viktigaste platserna i Galileen och nått Jerusalem där programmet var än mer spökat.

Det är allt härligt när människor säger att man har rätt. Jag har använt just den formuleringen om våra Israelresor flera gånger än vad jag kan räkna, i artiklar och i marknadsföring, så ofta att den började kännas uttjädat. Men jag tror att den får hänga med även i fortsättningen. Det finns ett gigantiskt värde i att se saker med egna ögon, sådant man bara har läst eller hört om, vare sig det handlar om det som hände för årtusenden sedan eller om det som sker i dag.

Det gäller i viss mån generellt, vart man än reser. Det är snart 40 år sedan jag var i Indien men jag minns hur imponerad jag blev av Taj Mahal. Det är ännu längre sedan jag stod vid Grand Canyon och greps av en svindel som jag fortfarande kan återkalla i minnet.

Men att direktupplevelser är viktiga gäller alldeles speciellt för kristna som besöker Israel. Hur mycket vi än läser Bibeln och lyssnar till förkunnelse och föredrag blir vår förståelse en annan när vi vandrar samma vägar som Jesus, står på samma strand, blickar ut över samma – men ändå ett annorlunda – Jerusalem. Det är inte bara en övergående känsla, utan det sätter sig i kroppen för lång tid framåt. Nästa gång någon säger ”Olivberget” eller ”Gennesarets sjö” väcker

det associationer som inte fanns innan man hade varit där och insett att de olivträd som växer i Getsemane är ättlingar till dem som bevitnade Jesu bönekamp eller att stenarna på stranden fanns där redan på hans tid.

Inte minst viktigt är det att en resa i Israel ger nya insikter i att Bibeln är en helhet, att den judiska tron och den kristna har ett så nära samband och att Jesus var jude från den dag han föddes till den dag han dog på korset. Just den här resan blev Paulus ord i Romarbrevet om att vi kristna är grenar av vildoliv som har ympats in ”och får del av saven från det äkta trädets rot” (Rom 11:17) alldeles särskilt levande. De är en vaccination mot alla former av ersättningsteologi och förakt mot det judiska folket. Jag kan inte låta bli att undra över om detta var ett av de bibelställen som Martin Luther inte förstod utan lyfte på hatten och gick förbi. Hur kunde han annars i en av sina skrifter ge uttryck för oförblommerad antisemitism?

Varje resa har sin egen höjdpunkt. Men för mig tenderar den att infalla på samma plats resa efter resa, vid Västra muren i bön med Psaltarens ord tillsammans med judiska systrar varav många antagligen ber samma böner på ett annat språk än mitt.

Där stod jag en fredag i mitten av november. Det var trångt framme vid själva muren och plötsligt kände jag något hårt och kallt mot min vänstra sida. Det var en ung kvinnlig soldat med sitt respektgivande vapen över axeln, kanske på väg hem på permis över sabbaten.

Som sagt, det blir aldrig detsamma att läsa Bibeln – men heller inte dagstidningarna. Nutiden gör sig påmind även vid Västra muren. Ännu mer påtagligt blir det när man står på Golanhöjderna och blickar ut över Syrien och hör stridsmullret på avstånd eller när bussen stoppas på väg från Betlehem för en säkerhetskontroll som går smidigt för turister men som kan desto längre tid för palestinier på väg till jobbet. Eller när man inser att ”bosättning” inte betyder några snabbt uppförda enstaka hus på en bergstopp långt bort från ära och redlighet utan en modern förort som lika gärna kunde ligga på pendlingsavstånd till Stockholm som till Jerusalem.

Verkligheten är komplicerad, mycket mer sammansatt och mångtydig än vad den som bara betraktar händelserna på distans kan föreställa sig. Att se med egna ögon förändrar inte världsläget – men det förändrar oss.

Elisabeth Sandlund
Opinionsredaktör Dagen